ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!
ВОЛЯ НАРОДАМ! ВОЛЯ ЛЮДИНІ!

ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ

LIBERATION PATH

З М І С Т

Р.К.Б.
ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН

В.А.Ш.
„ДИВИСЬ УКРАЇНО І ПОМСТИСЯ ЗА НАС"

Ю. Клен
БАЗАР

— — —
ГОЛОС, ЯКИЙ НІКОЛИ НЕ ВМОВКНЕ

І. В-ий
В. ЧЕРЧІЛ ЗНОВУ ПРИ ВЛАДІ

М. Гмиря
ГІПНОЗА МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ДАВУНА

В. Росенко
СОЛІДАРНІСТЬ ЧЕРВОНИХ І БІЛИХ МОСКОВ. ІМПЕРІЯЛІСТІВ

Джон Ф. Стюарт
„СПІЛКА НЕТЕРПИМОСТИ"

Інж. В. Гласков
РОСІЙСЬКА ЕМІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Демид Труханівський
ДРУКОВАНЕ СЛОВО — ЦЕ НАША ЗБРОЯ

В.Д.
ДО ПРОБЛЕМАТИКИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

В.В.
„БРЕХНЕЮ СВІТ ПЕРЕЙДЕШ, АЛЕ НАЗАД НЕ ВЕРНЕШ"

П.С.
ГЕТЬ З МАРОЮ КОМУНІЗМУ-МАРКСИЗМУ

П. Карий
МОСКОВСЬКІ „ІВАНИ"

М. Маламай
УКРАЇНЕЦЬ І МОСКАЛЬ

П.М.Д.
БЕЗКОНЕЧНІ СПРОБИ

Я. Пук
НА ЗДОРОВИЙ ОСУД ГРОМАДЯНСТВА

Н.Д.
З ПРЕСОВОГО ФІЛЬМУ

М. Боєслав
НЕ ТРІУМФУЙ, СЛАБОДУХАМ

Ольга Кміть
ЛЕЛЕКИ

В. Білик
І БУДЕ ТАК

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

Ч. 11 (50) ЛИСТОПАД 1951 РІК IV

ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ
Суспільно-політичний місячник
Видає:
УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА

LIBERATION PATH
Published by the
UKRAINIAN PUBLISHERS Ltd.

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ :
28, MINSTER ROAD, LONDON, N.W.2. Tel. HAM 1771

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВИЗВОЛЬНОГО ШЛЯХУ"
У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Річна передплата	18 ш
Піврічна передплата	9 ш
Тримісячна передплата	4 ш. 6 п.
Ціна 1 примірника	1 ш. 6 п.

В інших країнах — у перечисленні на валюту даної держави.

ЧИ ВИ ВЖЕ МАЄТЕ НАЙНОВІШІ ВИДАННЯ:

1. **ВЕЛИКИЙ СПІВАНИК УПА.** 160 стор., 65 найновіших повстанських пісень. Музика й гармонізація: Остап Бобикевич, Юрій Лаврівський, Іван Повелячек і Омелян Плешкевич.

Кожний українець і українка повинні набути цю вартісну й гарну книгу, щоб пізнати пісні сучасної Воюючої України і поширити їх поза Рідними Землями.

Ціна — 10 ш.

2. **НЕПОКІРНІ СЛОВА.** Збірка поезій поета-революціонера, вояка УПА, члена ОУН на Рідних Землях — **Марка Боеслава.** Передрук підпільних видань. Стор. 192.

Ціна — 4 шил.

3. **ПОВСТАНСЬКІ НАРИСИ** — Євгена Дмитрика. Збірка повстанських нарисів присвячена Полеглому за волю України Гол. Ком. УПА сл. п. ген. — хор. Т. Чупринці.

Ціна — 4 шил.

Замовляти можна на адресу: 28, Minster Rd., London, N.W.2.

ПОШИРЮЙТЕ МАСОВО

єдиний в Європі український інформативно-політичний місячник англійською мовою

UKRAINIAN INFORMATION SERVICE

Замовлення просимо спрямовувати до
UKRAINIAN INFORMATION SERVICE
28, Minster Rd.
London, N.W.2.

ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ
LIBERATION PATH
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК
Рік вид. IV. Ч. 11 (50) ЛОНДОН, ЛИСТОПАД (NOVEMBER), 1951 Ціна — 1 ш. 6 п.

ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН

Перше листопада. Скільки спогадів снується зв'язаних з тим днем, сповитим маєстатом слави і безсмертною леґендою. Для учасників Визвольних Змагань — це не казка, але дійсність, а для їхніх дітей — це леґенда, що перейшла в історію, як світлий момент, та вказала шлях грядучим поколінням. Листопадовий чин оставив нам заповіт: **„здобути або згинути!"** — заповіт однозвучний із пращанням сина матір'ю-спартанкою: „на щиті або під щитом" — вернеш переможцем або згинеш у бою.

Осінь 1918 року. Перша світова кривава завірюха добігала кінця. Австрійська імперія, штучний конгльомерат-зліпок різних народів, що на диво дожив так пізнього віку, догоряв на кострі світового пожарища. В агонії передсмертних хвилин старої імперії, під гомін далеких, уже притихаючих пострілів гармат, народи, що входили в склад Австро-Угорщини, приготовлялися до самостійного життя.

Західньоукраїнські землі, земля Осьмомисла, що відчиняв брами Києва і стріляв з батьківського золотого престола султанів за землями далекими, ожила й приготовлялася до збройного повстання. Ядром, може ще не зовсім свідомого змагання до свободи і незалежности західньої вітки українського народу, став леґіон Українських Січових Стрільців, що згуртував у своїх лавах найсвідоміший елемент українського селянства, робітництва і інтеліґенції.

Після повороту із східньоукраїнських земель, розташовані у Вижниці недалеко Чернівців, столиці Зеленої Буковини, Українські Січові Стрільці, овіяні свіжим подихом степових вітрів і загартовані в боях, очікували наказу. Там, власне, серед Січового Стрілецтва виникла перша думка, **зародився перший почин до збройного чину й перевороту.** Це відбувалось навіть наперекір політиків старої української ґенерації, яким важко було погодитись з думкою, щоб Галичина перестала бути складовою частиною Австро-Угорської імперії. Але пляни їхньої „реальної політики" перекреслила дійсність. Облудний австрійський уряд, не без інтриґ із польського боку, рішив передати Галичину новоутвореному польському правительству. Австрійська політика, якої шлях визначив австрійський політик Метерніх, завжди була вирафіновано-перфідна, а зокрема супроти українців. Відень, як колись так і тоді, навіть у судорогах передсмертних конань був вірний тій політиці. Про ці закулісові махінації Відня і Варшави стало відомо Українській Національній Раді. Треба було діяти швидко й рішуче, щоб захопити Львів, ще заки польські війська встигнуть зорганізуватись до протиакції. На чолі Українського Військового Комітету став енерґійний сотник Дмитро Вітовський, пізніший міністер військових справ при Уряді ЗУНР. Український Військовий Комітет, складаючись переважно із стрільців і старшин, згуртувався в Народному Домі при вулиці Рутовського у Львові. В останньому моменті, перед переворотом, також і ті українські політичні діячі, які не погоджувались із пляном захоплення Львова, перейшли на сторону Комітету.

31 жовтня Народний Дім, хоч назверх спокійний, ожив. Там зійшлися люди, **що творили листопадову леґенду і своїми чинами писали сторінки української істо-**

рії. На швидку руку виділено українців-вояків із австрійських полків, стаціонованих у Львові та виздоровленців із військових лікарень. До штабу зголосилась поважна кількість гімназійних учнів, питомців духовної семинарії та робітників. Військовий Комітет диспонував приблизно відділом 1000 до 1.200 вояків, озброєних тільки легкою і важкою піхотною зброєю.

В темну пропам'ятну листопадову ніч вийшли з Народного Дому перші стежі із завданням опанувати важніші стратеґічні пункти міста: головний двірець, пошту, цитаделю й казарми. Поруч із Січовими Стрільцями зі „старої войни", учасниками боїв на Маківці і Лисоні, йшли робітники із Замарстинова, пліч-о-пліч з австрійським вояком-українцем із незагоєними ще ранами з-над Сочі йшли молоденькі учні в гімназійному уніформі. Всі йшли, бо кликав їх дух славних предків, бо город князя Льва мусить бути наш.

Тишу ночі прошили перші стріли, впали перші жертви. Вперше від кількох сторіч полилась українська кров за вільну українську землю. **Львів наш!** — заграв короткими серіями кулемет на цитаделі. **Львів наш!** — сповістив вибух гранати і **гомін золотої волі могутнім акордом пролунав по Поділлю, збудив зелені ліси Карпат і розстелився барвінковим килимом у стіп Золотих Воріт Києва.** Львів прокинувся соняшнорадісним світанком. На вежі ратуша маяв блакитножовтий прапор.

Хуртовиною проходять літа. Рік-річно приходить до нас листопад і **відроджує** наново стихійний безсмертний Дух України, як цілюще джерело, з якого черпаємо силу й віру в нашу перемогу. Ген далеко-далеко наш Рідний Край, сповитий мережею наших найкращих спогадів, вірний **заповітам** великих державних чинів не склав досі зброї. Нові когорти борців-героїв УПА, від брянських лісів Полісся аж до Карпат і Чорного моря борються з ворогом, падають і перемагають. **Падають тілом, перемагають духом,** бо знають що лиш у боротьбі здобудуть Самостійну Суверенну Українську Державу.

У велику листопадову річницю, об'єднані великою любов'ю до Рідного Краю, **будьмо жертвенно віддані ідеї визволення України, будьмо приготовані й чуйні. Листопад, одітий в нову золотом ткану одежу, могутній і непереможний прийде, як мусить прийти завтрішній день; як приходить після журби й горя радість, так прийде день нашого визволення, і над Софійським Собором у Києві і Святим Юром у городі князя Льва купатимуться в блакиті неба і в промінних сонця українські синьожовті прапори з тризубом Володимира.**

Р.К.Б.

„ДИВИСЬ УКРАЇНО І ПОМСТИСЯ ЗА НАС..."

Україна у своєму історичному розвитку має більш трагічних дат, ніж будь-яка інша країна, чи нація. Це пояснюється тим, що Україна, як ніяка інша нація, в аналах своєї історії позначила свій шлях народу-страстетерпця, як висловився Т. Григорович Шевченко: **„карається, але не кається".** І оце саме „карання без каяття" породило на українській, ситій від крови землі, оті високі могили, що чорніють мов гори і оті трагічні дати, що їх у своєму історичному календарі вписала вона фарбами жалоби. А багато, дуже багато тих жалібних дат. Але так завжди було в Україні і так є по сьогодні, що ті жалібні дати не зупиняють поколінь української нації на її страстетерпному шляху, не примушують її каятись, а навпаки, **вливають нових сил і нових прагнень продовжувати чини й діла тих, що вже вписали ті жалібні дати до історичного календаря України** і піднімають живих на нові бої і до нових змагів „щоб кров пролитая дідами, не була пролита марно".

Таким чином, оце змагання, „щоб кров пролита дідами, не була пролита марно", перетворює, чи вірніше, надає цим нашим жалібним датам якогось приналежного тільки Україні оптимістичного трагізму, і сама історія України набирає звучання оптимістичної симфонії, звучання воістину Бетговенівської героїки.

21 листопада 1921 року ввійшло в історію України лейтмотивом, що його звучання відчуваємо ми й сьогодні й відчуває його і наш

ворог, московський наїзник, переодягнений в червоні соціялістичні шати, що замордував під містечком Базаром 359 українських вояків і старшин під час славнозвісного Зимового Походу.

1921 рік в Україні був роком, коли переможена, але неподолана Україна лежала в крові, а її одвічний ворог Москва, переодягнена в нові червоні соціялістичні шати, віднімала від українського народу останні крихти хліба і ешельонами відправляла його в Москву, на Волгу, в Петроград, Каму й Оку. Табуни української худоби, пращаючись із степами, ішли до московських боєнь і холодільників. Діти українські, утративши в огні й бурі революції батьків, роз'їжджались з України по далеких просторах Московії, Сибіру й Азії, шукаючи за крихтами хліба, риючись на московських смітниках.

1921 рік був тим роком в Україні, коли по селах, містечках і хуторах українська молодь організувалась групами, збираючись виступити в один день і в один час скрізь по всій Україні проти Москви в її новому комуно-соціялістичному офарбованні. Тоді то був утворений славнозвісний „Повстанком", що на його чолі стояли славної пам'яти поет Григорій Чупринка і командир Андрух. Тому, що цей повстанський рух набрав широкого розмаху, большевики розкрили його ще перед повстанням і Г. Чупринка та командир Андрух, а з ними тисячі найкращих синів українського народу було знищено.

От тоді то українські жінки крадькома ходили на могили невідомих вояків і поливали на них посаджені квіти своїми гарячими сльозами й крадькома підводили очі на Захід і очікували допомоги в своєму горю й нещасті. Думали, що може на Заході відчують їх муки і простягнуть свою руку.. Але західній світ: Франція, Англія, Німеччина, Америка й інші держави, по відношенні до України, були Пилатами, що умили руки й віддали Україну на розп'яття.

Не чув Західній світ стогону України, але **почули її стогін вояки українських армій,** що сиділи за колючими дротами в таборах інтернованих у Польщі. Вони почули й вирушили на поміч, обезброєні, роздягнені й босі... Їх було лиш 1.200, хоч охочих було десятки разів більше, але лиш стільки вдалось узяти отаманові Тютюнникові, за дозволом польської влади, ніби то на лісні роботи у Волинські ліси. І цих 1.200 обеззброєних вояків нападають на червоних московських прикордонників, розброюють їх і з московською зброєю рушають у наступ проти червоної Москви на звільнення Києва. Вони знали, що не переможуть сотень тисяч московських орд, але йшли і билися левами... **Кривавими боями, неоділі, голодні й босі пробивались по снігу, по замерзлій землі українській до Золотоверхого Києва.** А з усіх сторін сунули московські орди й заступали їм дорогу.

Осінь цього року була дуже погана. Як ніколи досі, почалась рання зима і великі морози, тому геройський похід 1.200 вояків позначився вже з самого початку величезними зусиллями. Вони прирекли себе на смерть. **Були рішені вмерти в боях, щоб своєю смертю заманіфестувати перед ворогом невмирущість ідеї боротьби за визволення українського народу.**

Хто пам'ятає, як була настрашена тоді Москва? Як вирушали армії Котовських, Будьонних і інших „великих інквізиторів". Вирушали затривожені багатотисячні армії проти 1.200 вояків українського, як здавалося, розбитого війська. Яка нація і який інший нарід може виставити таку ґалерію героїв, героїв, що йдуть смертю добувати безсмертя нації?

1.200 героїв, наступаючи й відступаючи, просувались у бік Києва. Але червоні московські армії чим раз більше стискали їх у свої кліщі. І от, у тяжкому геройському бою біля села Малі Миньки, большевицькі армії захопили в полон 500 вояків українських рейдуючих частин Ю. Тютюнника...

359 вояків, що остались замкнуті в церкві, були призначені червоними катами на смерть. Для них під містечком Базаром викопали глибоку могилу селяни з довколишніх сіл, що тисячами були зігнані червоними і стояли довкола майбутньої братської могили. Москва хотіла розстрілом 359 вояків залякати Україну та страхом мук і крови примусити її стати на коліна, в покорі перед червоною імперіялістичною тиранією.

Їх, 359 героїв, поставили колом над викопаною могилою і обставили кулеметами. Перед розстрілом їм ще раз запропоновано видати своїх старшин і перейти на службу до червоної армії. Але вони стояли гордо й мовчки і ні один не знайшовся, щоб, настрашившись смерти й спокушений принадами жит-

тя, погодився стати на службу наїзникові. За всіх їх виступив козак Щербак і заявив: **„Ми знаємо, що нас чекає, але на службу до вас не підемо".**

Заговорили московські кулемети, падали тіла у велику братську могилу й злобно реготались кати. Але над реготом садистів-катів і кулеметів **задзвенів голос полковника Кузьменка: „Дивись Україно і помстися за нас! Хай живе..." і покотились звуки „Ще не вмерла Україна".** Співали герої змочені власною кров'ю і під вогнем кулеметів падали на віки в обійми братської могили... Не було чути ні стогону, ні просьб, ні каяття. А навкола стояли українські селями, старі, молоді й діти і дивились на героїчну смерть своїх братів. І хто знає, чи не б'ються сьогодні в Українській Повстанській Армії ті, що бачили цю трагедію під Базаром? І хто знає, чи не вони породили месників і борців за волю України? Бо Базарська трагедія переросла сама себе і стала джерелом нових змагів. Стала оптимістичним „вірую" народу. Вірою, що **тільки** боротьбою виборемо волю й щастя собі і нашим дітям.

В Базарській трагедії, в тій героїчній смерті 359-тьох вояків є **велич і запорука** нашої непоборности й остаточної перемоги. В цьому є велич України і велич значення дати 21 листопаду. **„Умру, але заманіфестую сметтю своє право на життя"; „Караюсь, мучусь, але не каюсь"** — ось де незламна сила й міць української нації. **Ми боролися, боремося й будемо боротись, поки не виборемо волі й незалежности.** Поки не виборемо цього, за що пролита кров наших дідів, батьків, матерів, братів і сестер.

Скільки сьогодні на широких просторах нашої Батьківщини нових братніх могил, нових трагедій, геройств і посвяти... Там ведеться бій жорстокий і останній з ненависними московськими червоними наїзниками за право й волю українського народу. **Героїчні бійці Української Повстанської Армії і члени революційного підпілля гордо й твердо стоять на сторожі нашої непоборної Батьківщини.** В боротьбі за здійснення **найвищих ідеалів української нації** вони незламно вірять у **перемогу української правди** і з великою візією майбутнього цілому світу заявляють:

Тюрм і неволі не знесем,
Кайдани вражі розірвем.
Нам серце каже, каже честь,
Життя свобідне, або смерть.

Ми чуєм волі, волі зов,
Народ свобідний буде знов.
Ми йдемо в бій до перемог,
Бо з нами правда, з нами Бог.

В.А.Ш.

ЮРІЙ КЛЕН

Базар

(З поеми „Попіл Імперії")

Копають козакам могилу.
Не б'ють, як звичайно, в барабан,
везуть скривавлених, безсильних;
зігнали свідками селян
з близьких повітів і далеких,
щоб їх держати у страху,
і дивляться на те смереки
у білім кролячім міху.

Ов стали край могили горді,
ладні прийняти смерть, як дар.
Та перед тим, як видать ордер
на смерть, питає комісар:
„Хто хоче в Армію Червону?"
Шугнув по лицях переляк,
і чути відповідь колони,
яку дає на це Щербак:
„Не знайдеться між нами Каїн,
що справу зрадив би в цю мить.
Ми бачимо, що нас чекає,
та вам не будемо служить".
Гримнуло „Слава" й „Ще не вмерла",
— і стріли козакам
завісу хилитку роздерли
помежи смертю і життям.

Де ж кінські ділися загони?
Де штаб? Вела їх лісом путь.
Дістались польського кордону,
полякам зброю віддають.
Рушниці тріщать об каміння
і плачуть, плачуть, як малі.
Тож їм пускать тепер коріння
не у своїй — в чужій землі.

Чи хто спитає: „Де ви, де ви?
де ваше щастя вам звіло,
Тих триста п'ятдесять і дев'ять,
що у могилу полягло?"

Отак здиміла без пожару
в долині спіжноголубій
мала трагедія Базару.
Так закінчивсь останній бій.

НА ПРИГАДКУ У ВЕЛИКІ ЛИСТОПАДОВІ ДНІ

Голос, який ніколи не вмовкне

Рік тому, в листопаді, на сторінках української преси за кордоном, уперше появився голос наших батьків, матерів, братів, сестер, жінок і дітей з України, звернений до української еміграції, розсіяної по цілому світі.

Від імені Воюючої України, до старої і нової української еміграції в усіх частинах світу, звернулись представники й провідники УГВР, УПА і ОУН, як єдиного визвольно-революційного фронту, під прапорами якого бореться цілий український нарід за УССД.

З того часу пройшов один рік. Воююча Україна бореться дальше і гідно, по геройськи, як невгнутий і ніким неподоланий титан, не жаліючи ні труду, ні крови сповняє свою велику історичну місію, щоб здобути волю і державність українському народові.

Серед сірих еміґраційних буднів і дрібних справ „Звернення Воюючої України" затирається в пам'яті української еміґрації. Не багато висловлених нашим рідним народом надій сповнила українська еміграція. Але не робимо тут підсумків, а хочемо в річницю першої появи „Звернення Воюючої України" ще раз пригадати українській еміґрації ті обо'вязки і завдання, які поклав на неї Рідний Край. Це „Звернення" писалось кров'ю сердець найкращих синів України, під подихом смерти і життя; родилось у вирі героїчної боротьби цілого українського народу за здійснення наших найвищих ідеалів — Української Самостійної Соборної Держави. І тому повторяємо ще раз, у скороченні, головні тези голосу „Воюючої України", який так довго не замовкне, доки Україна не буде вільною. Хай він стане докором сумління кожного українця, кожної групи чи партії, всієї української еміграції, хай переслідує нашу честь і совість, не дасть нам спокою ні відпочинку так довго, доки власними чинами і ділами не сплатимо нашого довгу Батьківщині, доки не сповнимо тих обов'язків, яких вимагає від нас Воююча Україна.

* * *

...В Україні дальше кипить жорстока боротьба, не втихають стріли не вгасають пожежі. На фабриках і заводах, у колгоспах і одноосібних господарствах, школах і установах, у лісах і горах, в Україні, в далекому Сибіру і Казахстані, крізь стоїть український нарід на визвольних барикадах. Стоїть скривавлений, але невгнутий, неподоланий, нескорений.

Сповнений ненавистю до неволі і рабства, насильства і безправства, він виповів нещадну війну російсько-большевицькому імперіялізмові, свідомий справедливости своєї справи, він підноситься сьогодні на вершини посвяти і героїзму.

Взявши раз свою долю в свої руки, він рішився кувати її до кінця. І кує її без перепочинку, кує невтомно, неустрашимо.

...У цій жорстокій боротьбі, рівної якій не знає історія, не сміє стояти осторонь жоден українець, жодна українка. В ній мусять приймати участь усі українці, не зважаючи на те, де вони сьогодні находяться. На Вас, брати наші, розкидані по чужині, Воююча Україна дивиться, як на відтинок єдиного фронту нашої великої боротьби, яка має загальнолюдське значення. Воююча Україна дивиться на Вас, як на бойовиків великої визвольної справи, які відкрили фронт у Західній Европі, країнах Америки, Австралії, скрізь де живе хоч би один українець. На Ваші позиції Воююча Україна шле Вам бойовий братній привіт.

Батьківщина уважно прислухується, що діється серед української, як старої, так і нової еміграції. Український нарід пильно слідкує за тим, чи фронт іде крок-у-крок із фронтом на Землях, чи від нього не відстає, не заломлюється. Нарід є в праві вимагати, щоб українська еміграція ні в чому не відставала на висоті завдань, що їх історія поставила перед нею.

Воююча Україна насамперед вимагає, щоб українська еміграція гідно і відповідально репрезентувала свій нарід і його визвольну боротьбу перед зовнішнім світом.

Пам'ятайте, що сьогодні кожний українець за кордоном — це представник Воюючої України.

...З Україною Ви мусите бути якнайстісніше духово пов'язані. Ви мусите жити нею, її прагненнями і боротьбою. У Вас не сміє вселюватись зневіра в успіх нашої великої справи. Вас не сміють підточувати сумніви щодо правильности нашої боротьби на Землях.

Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була палким носієм ідей, за здійснення яких бореться український нарід.

...Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція невтомно несла правду про сталінський СССР до всіх народів світу і активно мобілізувала їх до боротьби проти російсько-большевицького імперіялізму — цього найбільшого ворога всього людства.

...Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція була активним співорганізатором єдиного фронту всіх народів, поневолених і загрожених російсько-большевицьким імперіялізмом.

...Дотеперішні успіхи на цьому відтинку Край вітає з найбільшим признанням... Пам'ятайте Брати на еміграції, що справа організування єдиного антибольшевицького фронту всіх народів — це не тільки завдання керівників політичних партій. Це обов'язок кожного з Вас.

...Воююча Україна рішуче вимагає від української еміграції повної єдности, єдности не на слові, а на ділі, єдности ділової, а не паперової, єдности на базі боротьби народу на Українських Землях.

...Край обурений занепадом політичної і громадської моралі серед української еміграції, що завдає шкоду цілій визвольній справі, що в очах чужинців ганьбить цілий нарід і формує фальшивий погляд на боротьбу на Землях. Воююча Україна обурена тим, що в партійній боротьбі на еміграції розмінюються загальнонаціональні цінности і святощі. Воююча Україна найрішучіше засуджує всіх тих, які не хочуть піднестися вище своїх вузьких партійних інтересів які спекулюють визвольною ідеєю.

Край з прикрістю стверджує, що саме серед еміграції найшлися люди, які довгий час взагалі сумнівалися в існуванні на Землях Української Повстанської Армії, Української Головної Визвольної Ради і Визвольної Організації Українських Націоналістів, а деякі і виступали проти них. Треба було аж рейду відділів УПА, треба було живих свідків, треба було повстанцям пройти серед боїв понад тисячу кілометрів, щоб остаточно переконати своїх невірних Томів, що УГВР, УПА, ОУН існують, що вони діють і борються на Українських Землях. Але навіть після цього є ще на еміграції люди, які всіляко намагаються применшувати значення боротьби на Землях, звужувати її розміри, обезцінювати політично. Край закликає всіх цих людей припинити будь-яке обезцінювання Визвольного Руху на Землях і віддати всі свої сили інтересам Воюючої України. Тим, які засліплені своїми власними інтересами, не знайдуть відваги і охоти покинути свої виступи проти Визвольного Руху на Землях і свідомо продовжуватимуть обезцінювання його, — Край виразно заявляє, що їх роботу він розглядатиме, як злочин щодо українського народу і його визвольної боротьби в Україні.

...Приймайте участь у працях робітничих організацій західніх народів і будьте прикладом дружности і солідарности. Творіть українські робітничі організації і обстоюйте свої права. Широко розбудовуйте своє культурно-освітнє життя.

...Українські поети, письменники, мистці, люди науки, працівники преси на еміграції!... Розбудовуйте і зміцнюйте нові осередки української науки і культури, концентруйте в них всі творчі сили, що знайшлися на еміграції. Докладіть усіх зусиль до найкращого розвитку українознавства, бо саме воно піддається на Землях жахливим перекручуванням і фальшуванням з боку російсько-большевицьких окупантів. Вирощуйте нове наукове покоління!

...Українська молоде! Ти на еміграції мусиш піти в авангарді визвольної боротьби, як у ньому йде молодь на Землях. Ти мусиш цілком віддати себе інтересам Воюючої України і бути готовою на кожний її поклик, щоб стати поруч своїх друзів, що зі зброєю в руках борються за визволення народу, за щастя, радість і творчу працю української молоді в українській державі. Ти мусиш бути високо організованою і активною, мусиш постійно сталити свою ідейність та невпинно підносити свій рівень загального і фахового знання та політичної виробленості.

...Брати на чужині! Вневдовзі Ви ще більше розсієтеся по цілому світі, ще дальше опинитеся від Батьківщини. Але знайте, що все це тимчасове, що перебуванню на чужині, Вашій тузі за Батьківщиною неминуче прийде кінець.

...Воююча Україна робитиме все, що в її силах, щоб український нарід якнайшвидше і раз назавжди побудував свій величний Храм Волі, щоб Ви могли вернутися в Україну не як наймити, а як її вільні господарі.

МАРКО БОЄСЛАВ

РАНО

Золотогривий кінь копитом дзвонить
Об небо свіже, чисто голубе.
Пахуча зелень в перламутрах тоне...
Хоробрий день благословить Тебе,
Моя Вітчизно.

І я благословлю Твої хоробрі руки
І меч Твій праведний, грізний в боях.
Я серце викину катам на муки,
Хай радісно віта душа моя
У Тобі вільній!

(Із збірки „Непокірні Слова")

ВІНСТОН ЧЕРЧІЛ ЗНОВУ ПРИ ВЛАДІ

25 жовтня ц.р. для брітанського народу було днем великого всенародного голосования та вибору нового парляменту і уряду. Виборами у В. Брітанії був заінтересований не тільки сам брітанський нарід, народи Комонвелту, але також цілий вільний світ. Це зрозуміле, бо сьогоднішнє критичне міжнародне положення вимагає, щоб на чолі світової політики стояли сильні уряди, великі державні мужі і політики. Велика Брітанія, як здається, є під сучасну пору одинокою вільною европейською державою, яка, мимо тяжкої економічної кризи та зовнішньополітичних ускладнень і невдач, задержала свою повну політичну суверенність і на міжнародному форумі веде власну незалежну політику.

Економічна експансія США дала їм можливість зберегти за собою вирішальний вплив на розвиток політичної думки і подій у вільній частині світу. Хоч у своїй економічній і мілітарній силі США не мають рівнорядного суперника, за виїмком СССР, то в політично-дипломатичній площині американська політика виявилась ще надто молодою, несформульованою і неутриваленою, тому нічого дивного, що багато американських політичних концепцій, хоч і респектуються іншими народами з огляду на економічну і мілітарну силу США, не мають життьового виправдання, є в основі хибними, нерозважними, а для деяких народів навіть погубними. Політика В. Брітанії має за собою одне з найвизначніших місць в історії світової політичної дипломатії і здобула собі в світі респект і значення. Ось тому і тепер, коли брітанський нарід мав рішати, хто має стати на чолі брітанського уряду і його політики, майже цілий світ прийняв це за подію великої світової ваги.

Вже під час виборчої кампанії у чужинній пресі, також і в українській, було багато передбачувань про вислід брітанських виборів. Одні це робили отак тільки для ,,ворожби", а інші — на уявній основі про настрої брітанської опінії. Одні передбачували перемогу лейбористів, другі — заповідали великий зворот у брітанській опінії на користь консерватистів. З висліду виборів бачимо, що одні і другі помилилися, а це значить, що мало хто знає душу і характер брітанського народу.

Вислід виборів підкреслив ще раз дуже характерні риси брітанського народу по відношенні до його внутрішньо-політичного життя. Передусім, брітанський нарід не любить політичного роздрібнення на різні партії і групи, як теж не любить міжпартійної політичної коаліції, що мусіла б прийти у висліді їх консолідації для створення уряду. Не любить також безпартійних ,,незалежних" кандидатів, які не мають ні політичних програм, ні декларацій. Брітанський нарід любить, щоб у його лоні виростали тільки партії, здібні до життя, чину і відповідальности. Для декого, а особливо для наших ,,демократичних" політиків, такі характерні риси народу утотожнювалися б з диктатурою і фашизмом. Але у брітанців, у країні справжньої свободи і демократії, це здоровий вияв національної рації і життьових потреб цілого народу.

У Брітанії існує також цілий ряд політичних груп і сект. Вони свобідно ведуть свою діяльність серед громадянства, але з хвилиною, коли брітанський нарід приступає до всенародного голосування, вони, всі ті групи і секти, немов щезають з лиця землі. В них немає аспірацій виставляти своїх кандидатів, розбивати суспільство і ділити на різні політичні групи і т. п., бо вони, подібно, як цілий нарід, розуміють не тільки їх нездібність до керівництва державним життям, але також і те, що в інтересі їх нації, є мати в парляменті тільки сильні і творчі партії.

І справді, вислід останніх виборів вказує, що під сучасну пору, брітанський нарід апробує існування тільки двох партій: лейбористів і консерватистів. Навіть ліберали, колишня стара сильна брітанська партія, втратили цілком свої впливи, одержавши тільки 6 мандатів. На тлі такого яскравого двопартійного двоподілу, відбулося всенародне голосування. Це був чесний, згідний з усіми демократичними засадами і виборчою ординацією, двобій між лейбористами на чолі з Етлі і консерватистами на чолі з Черчілем. Як одні, так другі змагались не тільки за владу, а за концепції і програми, які кожна з них уважає за найліпші для добра брітанського народу. Каденція влади лейбористів ще далеко не була закінчена, але недостатня більшість, яку вони мали в парляменті, унеможливляла їм ведення рішучої й сильної політики, що відбивалось на інтересах брітанського народу, за долю якого відповідали лейбористи. Отже бажання влади уступило інтересам нації, бо, проголошуючи нові вибори, лейбористи були свідомі того, що цю владу можуть утратити на користь консерватистів. Не інакше, мабуть, поступили б у подібному положенні консерватисти. Це є власне ті характерні риси брітанського народу і його партій, яких ніяк не можуть зрозуміти різні псевдодемократи, що в боротьбі за владу ставлять партійні або особисті інтереси вище інтересів нації.

Слід підкреслити, що в тих останніх виборах комуністи понесли ганебну поразку. Кількість голосів відданих на комуністів свідчить про те, що брітанці взагалі не бажають собі існування комуністичної партії. Така постава до комуністів тим більше характерна, що зараз по закінченні другої світової війни, симпатії до комуністичної Росії, а тим самим і до комуністів у В. Брітанії, були досить великі.

Але з хвилиною, коли брітанський нарід набрав переконання, що комуністи служать інтересам Росії, а не Брітанії, доля комуністичної партії в опінії громадянства стала вирішена. Цілком негативне ставлення брітанців до комуністичної партії заслуговує на особливу увагу тому, що воно є просто стихійним народним виявом реакції на втручування посторонніх чужих сил до внутрішніх справ брітанського народу. Без поліції і спеціяльних законів уряду, нарід сам ліквідує чужі аґентурні сили, в цьому випадку большевицькі, що намагаються зсередини розкладати силу і спроможність Брітанії. Не є це ознакою, що в брітанському народі відбувається зворот направо. Кількість голосів відданих на лейбористів говорить за те, що така зміна не відбувається, а комуністів нарід елімінує просто тому, що не вважає їх за брітанську партію.

Всенародні вибори у В. Брітанії заперечили сподівання про те, що лейбористська партія в наслідок внутрішньо-економічних і зовнішньо-політичних невдач стратила популярність і піддержку народних мас у користь консерватистів. Показалось також, що всі припущення, що, мовляв, брітанський нарід тим разом рішуче здецидується якого уряду він хоче: лейбористів чи консерватистів, не справдилися вповні. Сили обидвох партій виказались майже рівними, з незначною перевагою лейбористів. Такі висновки бачимо не тільки в загальних підсумках відданих голосів на кандидатів консерватистів і лейбористів, але навіть у поодиноких виборчих округах. Бачимо чимало випадків, що кандидат одної чи другої партії, пройшов тільки мінімальною більшістю голосів. Так, напр., в Едінбурзі виграє лейборист 72-ма голосами більше, в Белфасті (Ірляндія) соціяліст проходить 25-ма головами, а в Престон, лейборист вибраний заледви 16-ма голосами більше і т. д.

Цей майже рівний двоподіл брітанців у виборах, ще більше яскравий у загальних підсумках. Консерватисти здобули 321 мандатів і мають вирішальну перевагу на загальне число 625 парляментарних місць. Але в числі 321, здобутих консерватистами мандатів, є 14 послів — спільних кандидатів народних ліберальів і консерватистів. У порівнанні з попередніми виборами, консерватисти стратили біля 800.000 голосів, але здобули більше мандатів і владу, зандяки виборчій системі.

Лейбористи отримали 294 мандати і стратили владу. В порівнанні з попередніми виборами, лейбористи здобули загально біля 1,000.000 голосів більше і, як бачимо, число їх прихильників не впало, а навпаки — зросло.

Як одна, так друга партія прийняла вислід виборів з почуттям найвищої свідомости, що така є воля народу і кожна з них прирекла перед ним гідно сповняти свої обов'язки: одна, як уряд, друга — як парляментарна опозиція. Вінстон Черчіл, переможець виборів, приймаючи до відома волю виборців, у головній квартирі консервативної партії, серед найбільшого ентузіязму своїх співробітників, заявив: **„Чекають нас тяжкі часи. Але не вагаюсь заявити, що я бачив уже гіршу ситуацію, і треба було радити ще гіршим обставинам. Не маю сумніву, що поборемо їх. Не будемо вживати тільки сил партійних, але використаємо зростаюче почуття конечности привернути Великій Брітанії їй належне місце. Зробимо все, що тільки буде в нашій силі, щоб служити загальним інтересам, які стоять вище інтересів будь-якої партії".**

Рівночасно в головній крартирі лейбористської партії Генеральний Секретар П. Морґен заявив, що лейбористська партія, хоч не буде мати більшости мандатів у парляменті, але вийде з **тих виборів, як найбільша брітанська партія.**

Для нас, українців, як і інших поневолених Росією народів, немає потреби в'язати наші симпатії з перемогою тої, чи іншої брітанської партії. Це є внутрішні справи брітанського народу, а для нас важливими є інші моменти, незалежно від того, котра з брітанських партій буде при владі. Тому наше відношення до брітанських виборів мусить бути інше, як у брітанців, бо нам передусім залежить на зовнішній політиці брітанського уряду. Безперечно, що кожний з нас може симпатизувати з тою чи іншою брітанською партією, але головним нашим бажанням є, щоб брітанський уряд, був урядом сильним, здецидованим, опертим на силі і політичному досвіді брітанського народу. Щоб політика брітанського уряду, особливо по відношенні до Росії, набрала рішучого й твердого характеру, без вагань і самообману. Нам залежить на позитивному відношенні брітанського уряду до визвольної конценції поневолених народів СССР, а в першу чергу до України і на рішучому протиставленні московсько-большевицькій аґресивній політиці — здорової політики Заходу, де Велика Брітанія повинна мати своє належне місце.

З тих причин можемо сказати, що добре склалось, що до влади прийшов Черчіл. Бо хоч відношення обидвох партій до засадничих проблем зброєння, до совєтської політики, а також щодо співпраці із США, майже в нічому не різниться і трудно сподіватись засадничих змін брітанської політики, то все ж таки з певних причин консервативний уряд має більш позитивні вигляди. Поперше тому, що лейбористська партія зазнала поважного удару зсередини від опозиційної групи Бевана. Хоч Беван, який досить далеко пішов в опозиції до Етлі, приступив до виборів із спільною для всіх лейбористів виборчою програмою, то все ж таки була поважна небезпека, що з поновним приходом до влади лейбористів, Беван ще більше зактивізує свою опозицію, що сильно паралізувало б справування лейбористами влади і відбивалося б на політичних потягненнях, особливо в стосунку до Росії. Вибори потвердили, що група Бевана має чимало прихильників серед

суспільства, завдяки чому могла сильно заважити на політиці лейбористського уряду. Всі головні співробітники Бевана, як от: був. мін. торгівлі Вілсон, Й. Мікардо, Барбара Кесл, М. Фут і ін. стали поновно обрані до парляменту, а деякі з них отримали навіть більше число голосів, як попередніх виборів. Вплив групи Бевана на політику лейбористського уряду міг навіть увінчатися успіхом у перебранні влади над партією і дуже сильно пошкодив би озброєнню і співпраці Британії із США, а також змусив би уряд постійно шукати компромісів з Росією. На нашу думку, навіть для самої лейбористської партії, є краще, що в час її внутрішньої кризи і боротьби з лівою опозицією до влади прийшли не вони, а консерватисти. Це дасть змогу провідникам лейбористської партії більше зайнятися внутрішніми справами для оздоровлення партійної спаяности та дисципліни в питаннях програмових і світоглядових.

Були б однак сумнівними сподівання, що прихід В. Черчіля до влади позначиться передусім уштивненням закордонної політики В. Британії, особливо по відношенні до Росії. Якщо навіть закордонна політика консерватистів у майбутньому буде більш сильна й рішуча, то в першому періоді урядування консервативного уряду можна сподіватися навіть певних спроб відпруження стосунків з Росією. Противники В. Черчіля твердять, що прихід Черчіля до влади, означає війну з Росією. Тому вже після перемоги консерватистів, предсідник консервативної партії лорд Вултон заявив, що перемога консерватистів була б значно більша, коли б вибори були розігралися довкола внутрішніх справ і економічного положення, в якому находиться край. Але вибори відбувалися під гаслом закиду Черчілеві, що він є „підпалювачем війни". Та все ж таки лорд Вултон висловив надію, що в обличчі важких завдань, всі забудуть про те, об'єднаються і віднайдуть свою силу.

Отже, як бачимо, цілком можливо, що Черчіл, щоб шукати попертя для своєї політики в цілого народу, буде в першу чергу робити спроби відпруження і наладнання стосунків з Росією, щоб у висліді невдач доказати, що співпраця з Росією є таки неможливою. Вже сьогодні існують передбачення, що прем. Черчіл заініціює стрічу трійки: Сталін-Трумен-Черчіл. Такі політичні експеременти, на жаль, нічого доброго не принесуть ні для брітанського народу, ні для інших вільних народів, а вже зовсім болюче відіб'ються на народах поневолених Росією.

Велика Брітанія знову покликала до влади Вінстона Черчіля і саме в час, коли розвиток світових подій набирає вирішальної ваги і значення для майбутности цілого світу.

І.В-ий

Гіпноза московсько-большевицького давуна

Виходячи із ленінського твердження: „Лгі, пабольше лгі! Авось найдутся те, што павєрат" — совєтська пропаґанда розперезалась сьогодні до таких розмірів, що певно вже й сама знає, що їй ніхто не повірить, але, як каже прислів'я: „по звичці пес і на вітер гавка" — гавкає і совєтська пропаґанда. Гавкає, правда, по-московськи, але не для москвинів і, звичайно, не для інших народів, які вже вивчили цю мову і добре її розуміють. Бо від її вивчення, у головах „рівноправних" „народов братскіх республік", рідні мови перекапустились у „суржик" і напевно наші діди при всій своїй добрій волі зрозуміти внуків, слухали б їх так, як у казці слухав глухий німого. Передають, підкреслюємо, цих пропаґандивних уже не качок, а цілих корів, не для внутрішнього вжитку, бо внутрішній, так би мовити, ринок їх уже з'їсти не може. Маючи всюди своїх холуїв, що так добре вивчили мову своїх хліботавців, Москва передає цих крилатих корів для того, щоб вони переклали на мови зрозумілі для зовнішнього світу, який, не знаючи оцього ленінського: „лгі пабольше, авось найдутся те, што павєрать", буде читати й вірити, що в СССР є дійсно свій патріотизм, є свої традиції, є своя культура і т. д. Одним словом: є те, чого не має сьогодні Західній світ. Бо по твердженню большевиків, Західній світ взагалі нічого не має, крім безробіття, скрайної бідноти, голоду і „призраку революцій, каторие навісли над Уолстрітом в Америке, над буржуазнимі кварталами Паріжа, Лондона, Ріма і всего міра". А ось у нас, мовляв, все є. А найголовніше є свої совєтські традиції, що виросли на „беспредельной любві народов Савєтскаго Саюза к своїм вождям, к Леніну і Сталіну, і на безкористной помощі велікава русскава народа".

Що це за „помощь", народи „братніх республік" на своїх шкурах щодня, а то й щохвилини, відчувають і їм про це говорити не треба, бо цей досвід, це щось більше ніж слова і пісні, хоч би навіть у виконані „заслужонних народних артістов Савєтського Саюза". Мільйони розстріляних при ласкавій допомозі „велікава русскава народа" і „любімих вождєй Леніна і Сталіна" сильніше промовляють до серця й розуму народу, ніж вірші й поеми „сталінскіх лауреатов" типу Тичин, Бажанів, Рильських, Сосюр, Асеєвих, Симонових і всіх інших, такої ж продажної кваші вислужників. Народи „совєтскіх братніх республік" знають добре цю „допомогу", знають також, як то „добровільно" ті республіки забажали жити в СССР. Тому ця пропаґанда не для них. Вона скеровується для тих ще вільних народів, які своєю волею й самостійністю мулять очі „велікаму русскаму народу". Совєтська пропаґанда хоче загіпнотизувати Західній світ, як давун кріля, щоб не лише не противився йому, але і не втікав, коли він кинеться на нього, щоб його проковтнути в своє ненажерливе черево і утворити йому таке ж саме „радісне й щасливе життя", яке мають сьогодні українці, поляки, білоруси, грузини, вірмени, узбеки, мадяри і взагалі всі колонії жадібного й нахабного московського народу-давуна.

Кричучи в своїй пропаґанді про колоніяльні і напівколоніяльні народи, які, мовляв, перебувають у рабстві імперіялістів Англії і Франції і беручи їх під свій ласкавий „захист", даючи їм гроші і зброю для їх „національного визволення" з-під капіталістичного ярма, „доброчинний" совєтський (московський) нарід стає ніби безкорисним „опікуном гнаних і голодних", а в дійсності є це ніщо іншого, як чисто московський спосіб боротьби за колонії, за їх привласнення.

В гаслах національного визволення і державної незалежности Москва вбачає тільки засіб, завдяки якому вона зможе заволодіти тими колоніями сама. Оволодіти і примусити потім ті колонії „жити незалежно" на папері, а в практиці накинути їм таку форму і зміст життя, які відповідатимуть прагненням і інтересам тільки Москви.

Коли сьогодні так звані колоніяльні народи капіталістичного світу мають бодай волю жити й розвиватися у своїй національній окремішності, бо ані англієць, ані француз не вмовляє в них, що вони також англійці чи французи, то „велікой русской народ" обов'язково скаже, що вони, хоч і чорні, жовті, чи червоні, та все ж таки є одним совєтським (російським) народом, а тому мусять мати московські школи, установи і т. п., бо Москва є центром-пупом світу, де все плянується, ураховується і придумується. Сьогодні колоніяльні народи Африки, чи Азії, не одержують від капіталістів наказу, де що сіяти, що де розводити, яку худобу, якої породи і т. д. В цих питаннях тим народам є повна воля діяти по своєму розумінні. Вони все ж таки є господарями власної волі, їм надається право продукувати те, що може дати для них найбільше матеріяльної вигоди. А при московській колоніяльній системі позбавляється і цього. За колоніяльних народів має вирішувати все тільки Москва. Вони мають сіяти й продукувати лише те, що скаже пуп-Москва, зовсім не рахуючись з тим, чи це вигідно цьому народові. Важне те, що Москві це потрібне. Сьогоднішні поневолені Москвою народи цю колоніяльну систему на власному досвіді переживають і випробовують. Український нарід знає, що сотні тисяч гектарів родючої землі, засіяної пшеницею, йому в три рази дадуть більше користи, ніж вони дають зараз коли засіваються хлопком і іншою технічною культурою. Грузія — ця нація з великою й старою культурою розуміє і знає, що її підсоня, її земля може дати колосальні зиски, коли на ній будуть рости мандаринові сади й виноградники, замість садити на наказ Москви буряки. Сьогодні Москва кричить про нові методи орошення в Узбекстані, Казахстані, Туркестані і Аджаристані. Кричить про орошення і хлопок, але селяни тих народів знають, що для них самих, як і для цілого їх народу, вигідніше було б сіяти, замість хлопку, риж. Риж дав би в п'ять разів більше зиску, нарід був би багатішим, селянин жив би ліпше й культурніше. Але так Москва велить, їй потрібний хлопок і їй наплювати на узбека, туркестанця, чи українця. Москва „сльозам не вєрит", колоніяльні народи можуть бідувати, голодувати, вигибати і зникати з лиця землі, а для неї важне забезпечити суто московські інтереси.

Так виглядає „незалежність, щастя й радість" поневолених Москвою народів. Так

Солідарність червоних і білих московських імперіялістів

Перебравши в спадщину трухляву московську царську імперію, большевики не вірили самі, щоб їм без допомоги ззовні вдалося на довший час її вдержати. Зовнішню допомогу вони уявляли собі спершу, як „перемогу пролетаріяту" в промислово-прогресивних европейських країнах, передусім у Німеччині і Франції. Але ця очікувана „пролетарська революція" в Західній Европі не прийшла, але замість неї прийшов на допомогу Захід і Америка своїми експертами по організації промисловости, пропонуючи до послуг за добру плату свій досвід і своє технічно-промислове устаткування. Ніхто не переймався тим, що період т. зв. індустріялізації **відзначився** в червоній московській імперії найбільш масовим народовбивством. Великі бариші за технічне устаткування, за яке платила Москва промислово-індустріяльному Заходові і Америці, заглушували стогін мільйонів в'язнів-рабів. Тоді також і білий московський „демократ" Керенський уважав для себе краще мовчати, щоб часом не пошкодити інтересам, хоч і червоної, але імперіялістичної Росії.

Процес індустріялізації московської червоної імперії проводився за рахунок одвертого грабунку Москвою економічних багатств України, Кавказу і Східньої Азії. Робочу силу великих „строєк" складали в першу чергу депортовані в табори примусової праці українські селяни і інші поневолені Москвою народи. Але з самого початку московський нарід був привілейований, він був і є паном-господарем московської імперії. Політика масового народовбивства немосковських народів перед зовнішнім світом майстерно маскувалась у формі ліквідації „решток капіталістичних" та „буржуазно-націоналістичних" елементів. Фізичний терор був такий великий, що на деякий час навіть завмирало біологічне життя немосковських народів і так напр., сьогодні в українських школах по селах і містах майже немає дітей народжених у 1932-33-34 роках. Аналогічний стан ми маємо на Кавказі і Середній Азії. Тому то в московсько-большевицькій імперії так виразно зарисовались два табори: табір поневолених народів і табір поневолювачів, що складається з московського народу. Хоч московський нарід може не ввесь задоволений з большевицької партії, але це не зміняє внутрішньої ситуації в розподілі сил цих двох таборів.

Першою **передмовою** визволення українського і інших поневолених Росією народів було і є **знищення самої причини поневолення, тобто московську імперію.** Питання боротьби з т. зв. міжнародним комунізмом **не може обмежуватись** тільки до зміни політичного устрою і соціяльної системи московської імперії, а **мусить схопити саму суть цієї боротьби — розчленування СССР на суверенні національні держави.** Розчленування московської імперії тягне за собою і **зникнення загрози** світового комуністичного імперіялізму. На Україні комунізм перестав би існувати з хвилиною усунення московської окупаційної влади. Такий же стан був би і в усіх інших країнах поневолених Росією.

Організування москалями „Совєта Освобожденія Народов Россії" має власне на меті **рятувати** від розпаду московську імперію. Московська большевицька імперія хоч і три-

ГІПНОЗА МОСКОВСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ДАВУНА

виглядає і виглядатиме „безкористная братская помощь велікава русскава народа" своїм „меншим" братам. Так виглядає „содружество народов". По-московськи це „содружество", а в перекладі на зрозумілу людству мову — це ніщо інше, як сама найжорстокіша колоніяльна політика Москви над поневоленими народами. А крик про „содружество" і „суверенність" — це запашні вінки, що ними Москва прибирає ями і кайдани. Це той янголиний одяг, що його зодягає сатана, коли спускається на землю ловити душі. Ці останні слова взяті з казки, але не дарма в московській пісенці співається: „Ми раждьоні, штоб сказку сдєлать билью".

М. Гмиря.

мається залізними обручами терору, але всередині починає щораз більше **тріщати** під ударами національно-визвольних рухів. Це стало причиною наполегливої акції Керенського і його С-ки, щоб за всяку ціну зберегти цілість російської імперії, загроженої розпадом СССР.

Історична роля Керенського в російській революції дуже темна і загадкова. По об'єктивному розгляненні його діяльности можна ствердити одне, а саме, що **Керенський промостив шлях большевикам до влади.** За свого „урядування" Керенський був подібний до грамофонного кружка, або катеринщика, виголошуючи в один день по кільканадцять промов-обіцянок у різних місцях, жонглюючи перед світом „авторітетом" своєї влади за якою, мовляв, стоїть увесь російський нарід. Навіть перед кількома днями до захоплення большевиками влади Керенський заявляв, що нема ніякої небезпеки, що російський нарід по його боці. Як відомо, катеринщику прохожі люди кидають у шапку гроші, так само й тоді в кишеню Керенського попала від наївного Заходу кількамільйонна сума долярів.

Можливо, що туга, за втраченими тоді долярами спонукала нині знову деякі американські круги висувати Керенського на чоло протикомуністичного московського руху і факір-Керенський при помочі нових американських долярів починає робити „чуда". Але глибоко помиляються ті американські кола, коли думають, що на цю гру підуть неросійські народи. Долярами поневолених народів **не купить** навіть і такий факір, як Керенський, як і **не змусять** долородавці жодного народу, жодної національно-свідомої одиниці **продати** свою волю й честь московським імперіялістам. Нове ярмо, фірмоване „Совєтом Освобожденія Народов Россії", коштує американців чимало долярів, але ні один нарід ніколи **не погодиться** запрягти себе до московського імперіялістичного воза. Помиляються ті, які уважають, що уярмлені московсько-большевицьким імперіялізмом народи, є тільки немічними плебеями без почуття національної гідности, честі, культури і історичної минувшини. Коли гадають, що блеском золота й долярів **можна заспіпити** душу й сумління еміграції поневолених народів; що можна її, як отару овець, пхнути під ніж Керенського і його С-ки. Всі поневолені Москвою народи прагнуть і борються **перш за все** за національну свободу, за власні суверенні держави, без яких ніколи не може бути свободи політичної, соціяльної й культурної. Тому на утворений „Совєт Освобожденія Народов Россії" український нарід дивиться, як на вияв найбільшого обману, шахрайства й насилля Керенського і його С-ки, а піддержування й фінансування акції Керенського певними американськими колами уважає найбільшим цинізмом і непошануванням прав людини й народів, що чорною плямою спадає на честь свободолюдного американського народу.

Відомо, що катеринщик Керенський і його „заведення" сфабрикували шість, а може вже і більше „українських політичних партій", які мали б заступати в „Совєті Освобожденія Народов Россії" „український нарід". Своїм характером ті „українські партії" стоять дуже близько тих енкаведівських запроданців, що в т. зв. УССР складають партійно-енкаведівський апарат російсько-большевицької влади на Україні. Що вони можуть бути з походження українцями, цього ніхто заперечувати не буде, бо це було б однаково, що заперечувати наявність серед українського народу повій, жуліків, босячні, антисоціяльних зденаціоналізованих викиднів, байстрюків, що за доляри чи обіцяне тепле місце готові не тільки продати, але й заморцувати власного батька й матір. Такі асоціяльні звироднілі типи є в кожному народі і не забракло їх також серед української еміграції. Але ввесь український нарід, а з ним і українська еміграція **цурається** цих типів, як прокажених, і **найбільшою ганьбою** уважає для себе мати з ними будь-яке діло.

Заведення Керенського і його С-ки, об'єктивно кажучи, **сприяє не тільки російському імперіялізмові, але й сучасному московському комунізмові,** що є одною з форм російського імперіялізму. Того, чого не може доконати на зовнішньому форумі Сталін, намагається доконати білий большевик-імперіяліст Керенський. Наївні американські долородавці вірять, що своєю піддержкою Керенського посилюють протикомуністичну боротьбу і не бачуть тієї об'єктивної правди, що через Керенського вони посередньо **помагають** Сталінові — імператорові

ПРИЯТЕЛІ УКРАЇНИ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ

„СПІЛКА НЕТЕРПИМОТИ"

написав

Джон Ф. Стюарт — Голова Шот. Ліги для Европейської Свободи

Переклад статті у відповідь „Нью Лідерові" на статтю Ф. Фореста п. з. „Спілка нетерпимости" („Інтолеранс Інкорпорейтед").

В **„Нью Лідер"** з 10 вересня ц. р. появилася стаття під повищим заголовком (без знаку оклику, якого я поставив). Автор статті — Фред Форест, рекомендований читачам, як бувший аґент американської розвідки і старий дослідник совєтських справ. Думаю, що без надмірного еґотизму можу обстоювати за собою право бути „старшим" дослідником совєтських справ і то напевно з більшим знанням, здобутим не тільки в Совєтському Союзі, але також і в усіх пограничних країнах під час міжвоєнного періоду.

У всякому випадку, я не можу пригадати собі, щоб я колинебудь читав статтю, яка виявляла б більше „невіжество" про предмет, про який п. Форест управнює себе писати; яка виказувала б більше суцільне перекручування історичних фактів. Якщо це зразок розвідки США, то не диво, що США наробили такої безпросвітньої саламахи в усьому, що зв'язане із Східньою і Середньою Европою і Росією, від коли приступити до останньої війни. Мені дуже прикро, що **„Нью Лідер"**, якого я так довго поважав, як добре поінформований журнал, дав місце таким нісенітницям. Все ж таки, є досить доказів на те, що американська публічна опінія в Сенаті і в Палаті Репрезентантів, як також і поза ними, щораз більше усвідомляє собі правильність нашої оцінки політики, яку треба повести відносно Москви, включно з найтіснішою співпрацею з неросійськими народами СССР.

Дозвольте мені спершу коротко зупинитись на Шотляндській Лізі для Европейської Свободи і її „восьмидесятирічному голові" (моя скромна особа), про якого згірдливо натякнув Ваш дописувач.

Рада, яку потрактовано в такому самому дусі, складається з визначного лорда, що носить славне ім'я і є наслідником величної традиції державної служби, він визнаний авторітет у закордонних справах, довголітний партнер однієї з провідних фірм копальняних промисловців у світі; з професора права на одному із славних університетів; з одного бувшого Австралійського Ґубернатора; з двох визначних, широко респектованих, членів Парляменту; з бувшого уніостичного міністра; з одного (тепер на емеритурі) дуже славного редактора великої крайової газети, в якого є надзвичайне знання російських і східньоевропейських справ; з голови одного з найстарших правничих заведень у Шотляндії і з мене. Нічого на те не пораджу, що в мене 80 років, але я ще не осягнув віку „запічку", чи крісла при печі. Мало змінилося протягом останніх сорок років, і я є ще активний директор Шотляндської Ліґи і працюю цілими днями для неї, навіть сім днів на тиждень. І, мимо всього, 80 років також говорять самі за себе про здобуття чимало знання й досвіду. Може буде цікавити Ваших читачів і те, що я, між іншими, одержую листи і друковані матеріяли з різних кінців світу в сімох мовах, які я розумію: англійській, французькій, німецькій, голяндській, еспанській, порту-

СОЛІДАРНІТТЬ ЧЕРВОНИХ І БІЛИХ МОСКОВСЬКИХ ІМПЕРІЯЛІСТІВ

російської тюрми народів. Своєю піддержкою Керенського **завдають** болючий удар поневоленим, але свободолюбним народам СССР, а своїому народові **готують** тяжку криваву війну, що вимагатиме великих зусиль і жертв. Віримо, що американський нарід, скоріше чи пізніше розпізнає об'єктивну правду, яка є не за Керенським і його С-кою, а за поневоленими народами і засудить негідні чини хлібодавців і приятелів Керенського.

Ми свідомі труду і тяжкої боротьби, яку український і інші поневолені народи мусітимуть звести з московськими червоними й білими імперіялістами. Ми свідомі також, яку юдину роботу виконують сфабриковані Керенським „українські групи", але **ми протиставимо московським імперіялістам усіх барв національно-визвольний фронт цілого українського народу; протиставимо спільний фронт народів АБН і віримо твердо, що перемога буде за нами. Російська імперія мусить бути і буде знищена.**

В. Росенко

ґальській і італійській та інших, як напр., мадярській, з якої я не знаю ні слова, або таким, як українська чи білоруська, яких навіть літери мені невідомі. Отже, здавалося б, що від дуже скромних початків праця Ліґи поширюється і тому її не можна так легко збувати кількома словами.

Ліґа була формально створена у 1944, але її праця має свої початки ще від серпня 1939 року, коли кількох з нас правильно зінтерпретували Пакт Молотова з Рібентропом і заміри Росії. Шпальти наших великих крайових часописів були відкриті для нас ще від того часу і ми вживали їх по своїй волі, і в жодному випадку жодне з наших предбачень чи тверджень не показалось неправильним у найменшому ступені, ані не було поважно опоноване.

Мої власні претенсії на дещо авторітету базуються на факті, що протягом шести десятків років я працював у багатьох країнах світу, включаючи США, Канаду, Нову Фунляндію, Південну, Західну і Північну Африку, Еспанію, Португалію, Совєтську Росію та її пограничні держави, балканські і інші европейські країни. Я був у близьких відносинах з усіми верствами їх населення, від прем'єрів до замітачів вулиць, і, в свій час, жив місяцями в домах російських селян, немов один з них, у глибині тисячі миль у Росії.

А тепер відносно пана Фореста. Плян Шумана, Рада Европи, Атлянтійський Пакт Об'єднаних Націй і т. д. показали й показуватимуть непогодження, що існують між різними народами. За вийнятком комуністів і їх попутчиків, можна сміло твердити, що кожна порядна людина в світі любить і є льояльною передусім до свого рідного народу — і це власне є націоналізм і буде погано на світі, якщоб його колинебудь викорінено.

Я маю честь бути особисто заприязненим з усіми провідниками АБН, ззовні і внутрі залізної заслони, можу з його членами стрічатись у себе в краю. Підпільні армії і рухи спротиву не могли б так довго перетривати нещадних атак Росії, якщоб їх не підтримували цілі народи. Мені відомі всі подробиці створення АБН. Твердження, що його батьківство є „невиразно нацистське" — цілковито неоправдане. Ціль АБН є повністю подиву гідна: щоб **кожна нація мала свою суверенну незалежність і свободу жити своїм життям у власних етнографічних границях.** Чи мають США, Великобрітанія, або будь-яка з вищезгаданих організацій, накинути силою на неросійські народи (чи якінебудь інші) такий уряд і спосіб життя, що незмінно протиставляється їх власному, тим більше, якщо він іде впарі з накиненим Росією невільництвом, знущанням, масовими вбивствами й вивозами? Певно що ні!

Представники Рухів Спротиву, що находяться по цьому боці залізної заслони, репрезентують насправді ті Рухи, а тим самим свої народи. Вони напевно не є самонаставлені, але навіть, якби вони й були — це не було б нічого нового, бо багато рухів у світі, що вийшли на добро, починалися від одної людини (навіть, жінки, дивись на Жанну д'Арк). Я викажу їх правосильність пізніше.

Український Визвольний Рух дуже далекий від цього, щоб його формовано під патронатом Розенберґа, або якогось німця. Його організована армія (УПА) була сформована й боролась проти німців не тоді, коли їх сила танула, але коли була в найвищому ступені тріюмфу. Всі народи на західньому фронті Росії від Естонії до України, коли німці заатакували Росію, витали їх як визволителів, але як тільки стало ясно, що німці прийшли як завойовники, всі ті народи зорганізувались до боротьби проти них.

Назву „бандерити" вживали і росіяни і німці, надіючись, що їм вдасться поділити Україну і представити фальшивий образ Заходові. Бандера, якого я є приятелем, це глибоко поважаний провідник і організатор сучасного українського резистансу, який є **загальноукраїнським,** а не особистим.

Українці, як і інші 21 члени-нації АБН, є протиросійські, як каже Ваш дописувач, але цілком рішуче не протисемітські. Я вповні піддержую цілі АБН, протиставляючись не тільки комунізмові, що є лиш вивіскою Сталіна для обманення Заходу, але й віковому ворогові світа — російському імперіялізмові, бо не має різниці, чи ним керує цар, большевик, комуніст, Керенський чи хто інший. Від російського імперіялізму народи терпіли століттями і російський нарід, як і всі інші народи, мусить нести відповідальність за дії своїх правителів. Поневолені Росією народи різняться від росіян, жоден з них не прийняв російського панування, їх впхнули в російську імперію силою та обманом. Вони не „сепаратисти", така назва це дурнота й незнання. Вони — нації.

АБН сформовано не в 1946, а в 1943 році представниками 12-ти націй. Тепер він складається з представників: Альбанії, Вірменії, Азербайджану, Болгарії, Кавказу, Хорватії, Козакії, Чехії, Естонії, Грузії, Мадярщини, Ідель-Уралу, Латвії, Литви, Румунії, Туркестану, України, Білорусі, Словаччини, Словенії, Сербії, Сибіру. Найміцнішою з тих націй є Україна, з населенням 45 мільйонів і найбагатшими природними ресурсами, в порівнанні до котроїбудь країни тієї самої величини. Загалом АБН репрезентує 180 мільйонів людей, що ненавидять Росію. Масові морди, знущання і вивози не нові і не є лиш прикметою большевизму. Іван Лютий, Петро Великий, Катерина, Суворов — були росіянами небольшевиками.

Іван Лютий знищив 60.000 невинних чоловіків, жінок і дітей, коли здобував мирну малу Новгородську республіку. Коли Петро Великий під час свого завойовницького походу напав на Фінляндію, він завів там семирічний період вбивств, про який ще й тепер говориться, як про „великий гнів" у 1714-21 рр. У цей сам час він напав на малу Естонію і так

спустошив цю країну, що Петровий генерал Шереметьєв міг доложити своєму панові, що „ні когут не запіяв, ні пес не загавкав між озером Пейпус і Балтицьким морем". В той час російський канцлер дав наказ, щоб кожному естонцеві, якого зловлять, відтинано ніс і уха. Катерина втопила 30.000 козаків у Чорному морі, Суворов, якого післано підкорити Польщу, поміж іншими жорстокостями й мордами, знищив цілу дільницю Праги у Варшаві з населенням і післав повідомлення до цариці Катерини: „Мир панує у Варшаві". Так, російський „мир" був завсіди миром смерти. Список подібних жорстокостей можна продовжувати в безконечність і **всі вони є російськими.**

Коли німці в 1941 р. заатакували Росію, вони обіцяли визволити всі поневолені країни, але коли опісля показались завойовниками, всі народи тих країн зорганізували підпільні рухи спротиву, що ведуть боротьбу в такій чи іншій формі аж до сьогоднішнього дня, спочатку проти росіян, опісля проти німців, а тепер знову проти росіян.

Беручи саму Україну, яка, здається, є головним предметом осуду (критики) п. Фореста, німці почали із самого початку забирати всі запаси харчів. В одній із інструкцій Коха з 25 серпня 1943 року до підвладних йому ґауляйтерів, говориться так: „Якщо буде обмеженість харчів в Европі і якщо воєнні умовини вимагатимуть від декого терпіти голод, то ним напевно не буде німецький нарід. Стоячи перед вибором, чи це будуть наші земляки в Німеччині, які не мали б що їсти, чи українці, ми будемо знати кого знищити. Нема потреби давати землю для українського населення, вона (земля) має бути зарезервована для німців..."

Коли німці знищили мале чеське село Лідіце, щоб пімстити якусь відносно незначну провину і знищили все його населення, цілий світ загримів про це з огидою. На Україні була безчисленна кількість таких „Лідіц" і ніхто не звертав на них уваги. Ось одна з них:

14 липня 1944 р. в селі Малин люди були силою загнані до місцевої дерев'яної церкви і спалені живцем. Цих, для яких не стало місця в церкві, силою загнано до бувшої сільської читальні та стодолів і також спалено. Все це було доконане німцями при помочі узбеків і поляків. 850 осіб спалено живцем. Крики нещасних людей було чути на три милі довкола. Чи після таких безчисленних випадків бажає п. Форест, щоб його читачі вірили, що українці були пронацистами?

Треба підкреслити ще раз, що українці не чекали на зворотну хвилю проти Німеччини, але почали організувати великий збройний спротив безпосередньо зараз після проголошення відновлення незалежности 30 червня 1941 року. Тоді німці арештували їх провідників, багато розстріляли, а решту заслали до концентраційних таборів у Німеччину. Між останніми були Стецько і Бандера, які чотири роки перебули в знаному Заскенгаузені, зазнавши знущань, сліди яких мають до сьогодні. Багато тисяч мужчин і хлопців, жінок і дівчат були засланні до невільничої праці в Німеччині. Але, коротко кажучи, Німеччина була заатакована в час її найбільшої сили.

До часу, коли Конституційне Зібрання могло бути скликане, у Львові відбулися Національні Збори і п. Стецько був покликаний прем'єром, а президентом був шановний д-р К. Левицький, який був прем'єром Західньої України в 1918 р.

„Під час, коли головною ціллю АБН є відірвання Української Держави від совєтської території, совєтські українці не відіграють майже жодної ролі в цьому русі, воліючи прилучитись до більш демократичних груп (сепаратистів або федералістів)". (Цитата із статті п. Фореста — Ред.) Це не відповідає правді. Немає жодних „груп", крім українських націоналістів і термін „сепаратист" є одним із вживаних для їх дискредитації. Не існує така річ, як „вражаючий рекорд Стецька поголовної масакри поляків, росіян і протибандерівських українців". Підпільна армія поборювала тільки керуючих Москвою поляків, росіян, чехів, румунів і мадярів, однак ніколи не було війни без жертв по обох боках.

Альфред Берцінс, якого п. Форест старається очорнити разом з його президентом Ульманісом, був не тільки кабінетним міністром у Вільній Латвії, але є також одним із найвидатніших економістів в Европі. Без сумніву, що він поступав зовсім слушно ув'язнюючи ренеґатів — латвійських комуністів, що робили змову проти держави, і якщоб був цього не робив, він зраджував би свою країну. Велі Каюм Хан є дуже здібний провідник Туркестану. Знаю його дуже добре, він бував гостем у моєму домі. Багато визначних людей багатьох національностей студіювали в Німеччині і Каюм Хан не був більш фаворизований нацистами, ніж я; він також жахливо потерпів у концентраційних таборах.

„Коли члени АБН розмовляють між собою, то роблять це по-німецьки (завдяки їх службі в часі війни)". (Цитата із статті п. Фореста — Ред.) А якою мовою радить їм п. Форест порозуміватись між собою? Я не припускаю, щоб хтось з них колинебудь цікавився есперанто! Мої особисті зв'язки з Північною, Східньою і Центральною Европою сягають понад 50 років назад, правдоподібно ще перед народженням Вашого співробітника. Я переконався, що в кожній країні німецька мова була знана зарівно серед купецьких кругів, як і серед інтелігенції. Це було набагато років перед тим, як нацизм був продуманий, або „воєнна служба" Вашого кореспондента навіть уявлена.

Це зовсім не було б „розчленуванням" нових держав якимнебудь членом АБН; всі з них мають традиції вільного самоврядування, що сягають багато століть назад. Очевидно, цілий перебіг російської історії, починаючи щонайменше від князя Адрія Боголюбського в дванадцятому столітті, був аґресивний і позначився прилученням менших сусідніх держав терором або обманом, або одним і другим. Тільки під

час одного 128-мирічного періоду Росія провела 97 аґресивних воєн.

Якщо ходить про теперішнє російське Головне Правління, включаючи також неросіян, то воно складається з Політбюра, тобто з найвужчого гурта людей у відгородженому колі Кремля. Членами є: Сталін, Маленков, Белганін, Молотов, Нікоян, Ворошилов, Берія, Каганович, Хрущов, Швернік, Андреєв, Косигін; пізніше дійшли: Пономаренко — прем'єр Білоруської СССР, Попов — секретар ЦК Комуністичної Партії Москви, Поспєлов — головний редактор „Правди", Суслов — шеф комуністичної пропаґанди і Шкірятов, якого завдання не знаю. Всіх разом є 17, з цього 12 росіян (70%), 2 грузини (Сталін і Берія — жахливий шеф тайної поліції — 12%), 1 вірменин (6%), 1 жид (6%), 1 білорус (6%). Українці, яких є понад 45 мільйонів, 20% всього населення, не є там репрезентовані, так само і естонці, латвійці, литовці, туркестанці і ін.

Що українці і білоруси є окремими націями, а не росіянами, було визнано Об'єднаними Націями, яких вони є членами. Якщоб була якась причина вірити, що дотичні народи не піддержують Визвольних Рухів, то чому Сталін уважав конечним смасакрувати або вивезти щонайменше 10 мільйонів українців, один і черть мільйона з балтицьких країв і т. д., щоб їх приборкати. На Україні під час плянового голоду в 1933 р. згинуло голодовою смертю шість мільйонів людей, а мільйони інших були вбиті впровадженими пошестями і відмовленням медичної допомоги.

На жаль, не відповідає правді, що „впливові брітанські кола стоять за АБН і його ідеями, бо вбачають у цьому економічні і престіжеві користі". Белика Брітанія цілі століття не мала жодної політики по відношенні до Центральної і Східньої Европи. Один визначний державний муж із Центральної Европи сказав мені гірку заввагу, що Брітанія є репрезентована дипломатами, які не завдають собі труду запізнатись з окруженням простих людей, навчитись їхньої мови та пізнати проблеми й аспірації народних мас; за це вони вміють грати в ґольфа і теніса, гарно танцюють, частують чаєм і кокетливо говорять з панями. Ігнорація і упередження нашого міністерства закордонних справ як також ББС-і, є не до повірення.

З другого боку, Америка щонайменше є в стадії шукання політичної лінії після періоду цілковитої ігнорації, і, власне, зростаючий натиск американської публічної опінії розчленує кожну російську імперію, поставить ті старовинні, тепер поневолені нації, знову на ноги та ограничить росіян до їх етнографічної території, де вони будуть змушені розпочати чесне життя. Пан Форест, одначе, хоче бундючно присвоїти собі право позувати тільки в ролі „Америки" (альянтів „ми" не хочемо). Ті росіяни, яких він визнає, як от Керенський нікчемний кількамісячний російський прем'єр у 1917 р., Чернов і Абрамовіч, у наслідок зміни американської публічної опінії, були змушені в останніх кількох тижнях справити свою програму зі „святої матушки Россії, одної і неподільної" на плебісцит неросійських народів. Але вони (ті народи) не потребують жодного плебісциту і не вірять ані Керенському, ані кому іншому. Вони боряться і вмирають за їх справу, під час, коли манірно повище вишукане тріо, ніколи не боролося і не бореться.

Останнє потягнення Керенського і його тріо має успіх у виманюванні долярів із кишень великодушних, але зле поінформованих американців, а також у влаштованні сильної радіостанції в Европі для радіомовлення до народів за залізною заслоною, закликаючи їх до повстання проти Сталіна. Неросійські народи відкинули Керенського і його цілу роботу, а росіяни будуть слухати тільки те, що Кремль дозволить.

Відносно намагань тріо, я довго був тої думки, що росіяни не повстануть проти Сталіна; поперше — вони завжди підкорялись своєму урядові і вони, як і інші народи, мають респект перед сильним і здібним чоловіком, яким Сталін без сумніву є, чого про Керенського не могли б сказати навіть його найкращі приятелі... Мої твердження були яскраво потверджені двома поважними авторітетами. Один з них був членом редакційної колегії газети „Брітанський Союзник", видаваної брітанською Амбасадою в Москві, але тепер зачиненої. Він — досвідчений обсерватор, у своїй новій, найбільш інтересній книжці, „Замкнена Москва", потверджує мій погляд. Також у дальшому він (мій погляд) був піддержаний листом, опублікованим в одному з останніх числел журналу „Трутт". Цей лист є від одного члена делеґації Товариства Приятелів, який недавно відвідав Москву з надією зближення справи миру. Ніхто не може їм приписувати пристрасти. В цьому листі говориться: „Числити на близьку революцію репресованих мас у Росії є піддержування загрозливої ілюзії. Я дуже сумніваюся, чи росіяни почуваються репресованими, навіть, якщо ми їх такими уважаємо".

Вертаючись до „українських пронацистів" треба ствердити, що коли хвиля боротьби впхнула німців знову на захід і їх поразка вже була очевидною, вони звільнили Бандеру і Стецька, визнаючи їх за національних провідників, чого п. Форест не робить. До цього часу німці уважали українців, як „українських національних бандитів і розбійників", а тепер вони були „українські борці за волю!" Вони домагалися від Бандери і Стецька підписати договір на рівних правах і, якщоб це було сталося, війна могла інакше закінчитись. Але Бандера і Стецько, піддержані цілим народом, навіть слухати не хотіли якихбудь пропозицій. У висліді цього німці співпрацювали з НКВД, якого аґентів скидали парашутами, або в інший спосіб, із ціллю нищити УПА.

Я бажав би додати, що в усіх неросійських республіках СССР, влада є сконцентрована в руках не їх номінальних урядів, а в секретарів комуністичної партії, якими завжди є росіяни. Московські царі по своїй психології були поневолювачами; вони за-

ІНЖ. В. ГЛАЗКОВ
(Козак)

Російська еміграція і її організації

(Короткий перелік російських організацій і їх характеристика)

Всі існуючі в середовищі російської еміґрації організації для ліпшого їх схематичного огляду можна розподілити на такі групи:

а. Політичні організації;

б. Військово-політичні організації;

в. Соціяльно-допомогові організації;

г. Церковні організації;

д. Наукові організації;

е. Організації молоді (студентські, пластунські, лицарів та ін.).

Хоч організації, які входять до груп **в, г, д, е**—офіційно не займаються політикою та носять, здавалося б, аполітичний характер, але вони фактично мають той, чи інший **політичний характер,** мають ту, чи іншу політичну закраску, підлягають посередньо або безпосередньо вказівкам тих, чи інших політичних організацій і знаходяться під їх впливом. **Ціла низка політичних організацій для виконання своїх специфічних цілей використовує ті організації,** або прикривається їх вивісками для маскування перед загалом еміґрантського суспільства.

Другі політичні організації, як напр., „Ліґа", чи „СВОНР", спеціяльно творять такі „нейтральні" або навіть наукові організації, які мають **служити** їх політичним цілям та давати для чужинців „науковий матеріял", який іде виключно на користь цих партій, чи організацій. З таким завданням існує також, напр., так званий „Науковий Інститут вивчення культури та життя СССР" у Мюнхені.

В середині російської еміґрації зовсім неможливо, зустріти якунебудь аполітичну організацію так, що кожна установа чи організація, що прикривається невинними назвами і офіційно переслідує невинні цілі, в дійсності знаходиться під впливом, чи безпосереднім керівництвом певної політичної організації і являється лише захисною формою в досягненні тих, чи інших її цілей.

Рівнож Церква російської еміґрації являється певним політичним знаряддям так само, як створені нею „церковні парафії". Російська православна Церква завжди відрізнялась своїм політичним характером, знаходячись на **службі** політичних режимів бувшої, чи теперішньої Росії. Цей характер вона зберігає і за кордоном, не дивлячись на її поділ на різні юрисдикції.

В скороченій характеристиці кожної окремої організації подаємо при кінці огляду „місце постою" кожної з них, а також і короткі повідомлення про окремих керівників та особливо активних членів кожної з цих організацій.

А. Політичні організації

Російські політичні організації можна розбити на слідуючі основні сектори:

1. Крайні праві монархічні організації;

2. Праві монархічні організації;

3. Поміркувані праві організації;

4. Центральні організації (назва не зовсім точна);

5. Поміркувані ліві, чи „демократичні" організації;

6. Ліві соціялістичні організації;

7. Крайні ліві організації.

„СПІЛКА НЕТЕРПИМОСТИ"

стосовували на зміну насильство і хитрість та з небувалою спритністю побільшували свою територію коштом сусідів. Це було за Петра Великого, коли російська політика вперше прийняла стабільний характер, який залишився до нині. Всі заміри, які Росія безупинно переводить у життя з невтомною наполегливістю, які прямують тільки до підкорення собі більшої половини Европи і Азії, приготовані ще Петром Великим для його наступників... Поштовх, наданий його залізним законом, дальше триває в народі і, через особливий збіг обставин, Росія збли зилась алярмуючо до своєї цілі, а Европі не вдалось її здержати. Внутрішні трудноші можуть час до часу спиняти цей її поспіх, але **дух Петра ще в дальшому кружляє над його імперією і його безжалісні амбіції лежать на дні серця кожного росіянина.**

Мені здається, що я чую, як п. Форест каже: „це лише пропаґанда АБН". Ні, повище сказане є витягом із споминів принца Адама Чорторийського, члена Імперіяльного Російського Суду, близького приятеля великого князя Александра, довіреного царя Павла і російського амбасадора. Він жив у роках 1770-1861, а його спомини були опубліковані в 1888 р.

Я міг би продовжувати, але вірю, що я сказав досить, щоб доказати, що стаття п. Фореста є цілковитим сфальшованням історичних і сьогоднішніх фактів.

———o———

Кожну, з великої кількости діючих серед російської еміграції політичних організацій, можна залічити до того, чи іншого сектору, згідно характеру її програми, цілей та діяльности. З огляду на те, що всіх існуючих у середовищі російської еміграції політичних організацій занадто багато і кількість їх можна довести до 50, а навіть більше, тому не будемо їх усіх перелічувати, щоб не затемнювати дрібними, незначними групами картину нашого огляду і зупинимось лиш на більш основних, характерних для російської еміграції організаціях, які своєю діяльністю стали відомими поза її межами.

I. Крайні праві монархічні організації.

1. „Загально-Російське Монархічне Об'єднання". Ціллю цього „Об'єднання" є відновлення старої дореволюційної Росії з самодержавним дідичним монархом з дому Романових. Праве крило цього „Об'єднання", яке заступає Н.Н. Чухнов, має прагнення передусім до відновлення Росії в рамках до 1905 року. Разом з тим, з цілим „Об'єднанням", прямує до відновлення старого соціяльного устрою, з його бувшими клясовими привілеями, дворянством, поміщиками та аристократією. В національному питанні це „Об'єднання" **не визнає** наявности, чи прав якоїнебудь неросійської національности і вважає єдиним господарем Росії — росіян.

Очолює це „Об'єднання" Головне Управління, в склад якого входять: Голова — ген. Г. Д. Івіцкій, Заступник Гол. — Б. Р. Гермельман, члени Управління — Г. А. Бензман, В. Л. Бразоль, Н. Н. Чухнов, скарбником — А. Д. Ден, секретарем — І. Д. Юскевич. З духовенства активно підтримує „Об'єднання" відомий проповідник прот. Іоан Чернавін. З артистичних сил — артисти В. А. Елін та А. В. Анренава-Славянская.

Число членів „Об'єднання" в усіх країнах світу налічується не більш 500. Активних членів не більш десятка. Склад членів в більшості з числа старої російської еміграції, за віком понад 50 років. Лише декілька десятків є нижче 50 років, головним чином старих емігрантів з Югославії. Нових емігрантів серед членів „Об'єднання" немає, випадкові нові емігранти, після зазнайомлення з діяльністю „Об'єднання" залишили його ряди.

Органом „Об'єднання" є неперіодичний бюлетень. Крім цього Н. Н. Чухнов видає часопис „Знамя Росії", який виходив раніше щотижня, а зараз неперіодично. Центр „Об'єднання" міститься в Нью-Йорку. В інших країнах активно діючих відділів „Об'єднання" немає, має лише свої клітини.

2. „Імперський Союз", або „імперци". Це монархічна організація російської еміґрації, яка складається з осіб середнього віку, переважно бувших офіцерів нижчого рангу військової служби в російській царській армії.

Основне завдання „Імперського Союзу" — це відновлення монархії на чолі з дідичним монархом з дому Романових, та **збереження** Росії, як імперії. Центр „Союзу" міститься в Нью-Йорку і на чолі його стоїть Глобачев, бувший капітан.

В тій організації була раніше сувора, військова дисципліна, але вона в корені підірвана „младороською партією", активно діючою в 30-х роках, що складалась переважно з монархічного молодняка, який пропонував гасло: „Цар та Совєти". Пізніше ця „младороська партія", чи як вона себе звала, друга совєтська партія, була звичайною совєтською провокацією, а головна її фіґура — аристократ Казем-Бек, зробився під час війни совєтським патріотом.

Зараз у середовищі „Імперського Союзу" діють різні суперечки, що дуже підривають його внутрішню міць і потягли за собою значне зменшення його членів, котрих тепер налічується не більше 300. Органом „Імперського Союзу" є неперіодичний бюлетень.

3. „Нова Імперія". Монархічна група, яка створилася з бувшого, так званого, „Вищого Монархічного Совєта" (ВМС), коли той спробував відновити і відсвіжити свою програму, щоб легше було діяти і виступати перед чужинцями.

Програма „Нової Імперії" була на весні цього року оголошена в правій пресі російської еміграції, але вміщувала лише основні положення. Ця організація ще повністю не уконституювалась у широку організацію та має лише своїх членів в США, Франції і Німеччині. Її керівні органи ще не уконституйовані і є тимчасові.

4. „Народно-Імперський Рух". Цей „Рух" є також одною із подібних організацій і є в стадії свого укомплетування та творення своїх організаційних рамок. Він зовсім незначний по кількості своїх членів та має обмежений і місцевий характер. Склад його членів також виключно із старих еміґрантів.

II. Праві монархічні організації

1. „Російський Загальнонаціональний Народно-Державний Рух" (РЗНДР). Він почав діяти на терені Німеччини з кінцем 1947 року й остаточно оформився в 1951 році, як права монархічна організація, але дбайливо закриваючи свої монархічні цілі під плащем відновлення „історичних форм російської державности". Цей „Рух" настирливо обороняє єдність Росії і всіми засобами бореться проти її розподілу, **не визнаючи** ні одного з неросійських народів СССР, зараховуючи всіх до росіян.

По своєму характері цей „Рух" є монархічно-фашистівською організацією, яка сприймає багато принципів італійського фашизму та німецького націонал-соціялізму. Ціла низка дій цього „Руху" підкреслює цей саме характер. Під час офіційних своїх виступів

виставляє він свою „бойову дружину", одягнену й вихована на зразок німецьких СС-ів.

Склад „Руху" не має більше 200 членів, переважно в Німеччині, одначе вони міцно між собою зв'язані і зберігають піввійськову дисципліну. Кістяк його складають монархісти, котрі під час світової війни знаходилися в армії Власова або в німецькій. З числа нової еміґрації є лише декілька осіб, матеріяльно пов'язаних з тим „Рухом".

На чолі „Руху" стоїть Євген Арцюк, який виступає і живе в цей час під прізвищем Євген Державін. Він уважає себе за покликаного „милостю Божою" лідера майбутньої великої Росії. Це старий еміґрант, мешкав до війни у Франції, де був за свою діяльність під час війни засуджений німцями.

Інших видатних членів „РЗНДР", крім В. Кудінова і Н. П. Бялковського зовсім не видно, тому що це протирічить прийнятому принципу вождизму. „РЗНДР" пощастило „з боєм" захопити у власні руки (наданий у свій час американськими окупаційними органами ген. Глазенапу) рештку „закордонного російського скарбу" в кількости 25.000 нм., дякуючи чому, цей рух і розгорнув свою активність та влаштовує свої побічні відділи, намагаючись висунути себе, як основну силу „монархічного блоку".

Органом „РЗНДР" є неперіодичний часопис „Набат", якого видавцем і головним редактором є Всеволод Кудінов. Цей часопис мав також одне число німецькою мовою, під тою ж самою назвою.

Центр „РЗНДР" находиться у Мюнхені (Німеччина).

2. „Вищий Монархічний Совєт" (ВМС). Ця організація переслідує повернення до монархії, але, згідно поновленої програми, через скликання „Земського Собору" та єдиної і неділимої Росії з деякими послабленнями у соціяльному відношенні. На чолі стоїть П. В. Скаржинський, колишній (після війни) голова „ВМС", куди тоді входив і Н. Н. Чухнов, який підтримував Скаржинського. Правою рукою Скаржинського є Міхайловський.

Склад членів „ВМС" виключно зі старої еміґрації. По численности ця організація має з правих найбільшу кількість членів, біля 1.000 осіб у всіх країнах світу, але її діяльність дуже слаба й мало активна. Відчувається відсутність активних і керівних членів.

Раніше виходив „Бюлетень ВМС", а тепер і він не видається. Центр „ВМС" міститься в Німеччині в Мюнхені.

3. „Російське Антикомуністичне Об'єднання" (РАО). Монархічна організація, що намагається приховати свої монархічні цілі під цією назвою, щоб привернути до себе під виглядом антикомуністичної боротьби більше членів з числа правих кіл еміґрації та безпартійних, які мало свідомі в політиці.

Склад на 95% із старої еміґрації в кількості понад 500 осіб у всіх країнах. Активно діють тільки два відділи: в Нью-Йорку та Мюнхені. На чолі „РАО" стоїть князь Белоселский-Белозерский, що перебуває в США. На чолі мюнхенського відділу стоїть полк. Семенів, бувший командир російського полку СС-ів „Варяг". Редактором мюнхенського органу „Наш шлях", що виходить неперіодично, є герцог Лейхтенберський.

Крім князя С. С. Белоселского-Белозерского, який має зв'язки в США, належить відмітити в числі активних членів „РАО" С. В. Юрьева, бувшого голову російської еміґрації в Німеччині. В таборі Мюнхен-Шляйзгам „РАО" має свій відділ, на чолі якого стоїть Казний, Чіжевський, Чернавський, Кушаков. Дивним членом „РАО" є ген. С. К. Бородін, який був уже в усіх російських організаціях, звідкіля був виключений, або навіть викинутий.

4. „Рятуй свою Батьківщину" (РСБ)). Це права організація і стоїть близько до „РАО", та прагне при цьому створити якусь уяву, що і неросійські народи підтримують праві кола російської еміґрації і не мають заміру відокремлюватися від Росії. Крім ініціятиви „РАО", організаторами цієї „РСБ" є в основному обрусілі іноземці, які загубили всякий зв'язок зі своїми народами та виключені зі свойого національного середовища, інакше кажучи — це ренеґати.

Засновниками та керівниками „РСБ" є П. Саламов, Хадаров і Бородін. Склад цієї організації має не більше 20 осіб, переважно з обрусілих іноземців, старих еміґрантів. Свого органу не мають, але орган „РАО" „Наш шлях" охоче їм дає сторінки. Крім розмножених летючок, ніяких видань не мають.

5. „Монархо-Демократичний Рух" (МДР). Молода організація, яка намагається найти синтезу монархічної та демократичної ідей, і прямує наставити на чолі Росії, яку уявляє собі єдинонеділимою, „демократичного царя". Все це робиться для того, щоб для чужинців, особливо американців, зробити більш-менш 'досяжним та зрозумілим, а навіть можливим до прийняття ідею„ здемократизованого монархізму".

В національному питанні, як усі російські шовіністичні й імперіялістичні організації та групи, „МДР" **заперечує** всяке право неросійських народів на їх власне державне існування та відокремлення від Росії.

В соціяльному відношенні ця організація визнає деякі зміни, але з розрахунком „винагородження" страт та збитків представниками старого режиму Росії.

„МДР" знаходиться ще в процесі шукання своєї програми та її оформлення, і до неї в цей час належить не більше 10-15 осіб, шукаючих „монархічної правди". Друкованого органу не мають. Мають лише літографічні видання з'ясовуючі, вказані нами питання, та формулюючі програму цієї організації.

6. „Незалежне Демократичне Об'єднання" (НДО). Така організація вийшла на арену російського політичного життя тільки в останні тижні і про її цілі, прагнення та склад покищо немає точних відомостей. Також невідомо з кого вона складається і хто її репрезентує. Одне ясне, що це „Об'єднання" дуже близько стоїть до „РЗНДР" і входить у створений ним, так званий, „Російський Національно-Патріотичний Фронт", у якому головну керівну ролю відограють „РОНД" та „САП" („Союз Андрієвського Прапору", на чолі якого колись був ген. Глазенап, а зараз ген. А. В. Голубінцев). Про цей „Фронт" та інші блюки правих та лівих російських політичних груп буде мова пізніше.

Очевидно, це „НДО" створено самим „РЗНДР", або підставленими ним особами, щоб притягнути до „фронту" і деяких російських монархістів.

III. Помірковані праві організації

1. „Народно-Монархічний Рух". Криза монархічної ідеї серед російської еміграції породила шукання нових форм та нових шляхів для цієї ідеї. Серед цього шукання більше всього яскраво виявлений є, так званий, „Народно-Монархічний Рух" з його лідером Іваном Солоневичем, що для ідеологічного обгрунтування написав спеціяльний твір „Народна Демократія".

Метою цього „Руху" є відновлення в Росії монархії, але позбавленої її помилок минулого, з усуненням дворянства, поміщиків, і будуванням соціяльного устрою на кооперації соціяльних груп. Цар повинен бути „народним" з зближеним до народу. Головну підпору цього устрою „народні монархісти" передбачують у селянстві.

В національному питанні „народні монархісти" стоять на принципі **непорушности** „єдности" російської держави з можливим наділом деякими „пільгами" чужоземцям, але тільки в середині самої Росії. Цей „Рух" намагається робити корінну переоцінку та радикальний перегляд старої монархії, одночасно він уперто обстоює, що „історична" форма є підходяща і можлива для російської держави. При помочі перебуваючих у США старих російських емігрантів, лідерові цього „Руху" Іванові Солоневичеві, поцастило пов'язатись з деякими колами республіканської партії США, головним чином до осіб, наближених до ген. Фюлера.

В цей час іде оформлення організаційних форм „Народно-Монархічного Руху" та виявлення кількости його членів і симпатиків, за допомогою особливої анкети, призначеної для певних американських кругів. Можна сподіватись, що кількість членів буде біля 3.000 осіб, а може й більше. Серед них є і деякий відсоток нових російських емігрантів.

Сам І. Солоневич, емігрант з 1932 року, якому відома до цього року совєтська дійсність, видав книгу „Росія в концтаборі" і працював активно серед російської еміграції. Видавав у Софії часопис, потім переїхав до Берліну, звідти до Італії, а відтак до Аргентіни. Після війни почав видавати часопис „Наша страна", на зразок двотижневика, що зараз перейшов у тижневик. Він розпоряджає більшими матеріяльними засобами в наслідок свого листа в англійській мові, поширеного серед промисловців США, котрих він закликав допомогти „боротьбі проти комунізму". Консервативні російські монархісти домоглись від аргентінської влади висилки І. Солоневича з Аргентіни і зараз він перебуває в Уругваї, звідки редагує свій часопис. Його близьким співробітником є Всеволод Дубровський.

2. „Помірковані Монархісти". Ця організація також почала виступати лише в останній час. Її лідером є Ю. К. Майер, що був до того часу в усіх російських монархічних організаціях активним учасником, а потім відійшов сам або його позбулися.

Ясної програми цієї організації ще немає. Вона намагається грати ролю зв'язуючого містка між російськими правими, „демократичними і лівими партіями та угрупованнями. Сам Ю. К. Майер є старим емігрантом. Як людина, є „хідкий" та „слизький" не без обдарованостей, але має нахил до нестійкости.

(Закінчення буде)

МАРКО БОЄСЛАВ

СЛАБОДУХАМ

Якби вам туги, туги влить
В серця розтерзані судьбою,
Щоб не дала вам ні на мить
Заснути в рабському спокою.

Тієї туги, що пече
Рабів сумління у кайданах,
Що рве до бою гаряче
І лицарям гука: — Осанна!

Ви не зітхали б на печі,
Ніхто не чув би в вас квіління,
Плуги замінили б на мечі,
Цвіла б у славі Україна!

29.11.1947 р.

(Із збірки „Непокірні Слова")

Друковане слово — це наша зброя

(До завдань преси і читачів)

Найкращим показником духової культури народу є висота тиражів преси, яка виходить у даній країні. Статистика, що є наочним відображенням усіх ділянок людського життя, його розвитку, чи занепаду, і в тому випадку не заведе, але з математичною точністю відслонить і вкаже рівень культури і духові потреби цього, чи іншого народу. Фанфаронізм і голословна чванькувата фразеологія, як це, напр., діється в Росії, не прислонить реальної дійсности. Серед західньоевропейських народів, вихованих на латинській культурі, що мала далеко інші умовини розвитку та згодом переросла візантійський світ, преса популярно-наукова і мистецька література, чи взагалі друковане слово стали такою життьовою необхідністю, як щоденний хліб для піддержання фізичного існування живого організму. Заінтересування людини західнього виховання подіями, якого б то не були характеру — політичного, суспільно-громадського, чи наукового, доступного для його освіти і інтелектуального розвитку, є далеко ширші і глибші, як у інших народів, а в тому числі і українського народу. Для чужинця, що вперше приїжджає до В. Британії, як тільки висяде з корабля в якійнебудь пристані, впадає в вічі велика кількість кіосків з часописами й журналами та вуличних продавців газет. Кожний англієць — робітник, чи урядовець, ідучи раненько до праці, ніколи не забуде подорозі купити газету, яку читає і в автобусі, чи вагоні підземної залізниці, нею він інтересується в ресторані, чи кантині, де споживає свій обід, з нею він не розстається від ранку до вечора. Впродовж дня він перечитає її від „дошки до дошки", щоб увечорі, вертаючи з праці додому, купити свіжу газету вечірнього видання. Його інтересує кожна подія, зв'язана не лише з життям В. Брітанії і Брітанської Спільноти Народів, але він, коли хочете переконатись, розкаже вам про кожну цікавішу подію в світі. Зовсім не обнижує вартости брітанського читача ця обставина, що він розпочинає читання „по-жіночому", від останньої сторінки, де, звичайно, є висліди спортових імпрез. Таку ж саму популярність газети стрінеться і в інших західньоевропейських країнах. Чим дальше на схід — пропорціонально маліє зацікавлення друкованим словом.

Мимоволі нагадуються картини на Україні з Визвольних Змагань 1917-20 рр. Хоч пропаґандивна робота тодішнього Українського Правительства не виходила поза рамці найконечніших потреб, бо щойно большевики, що були майстрами в цій ділянці, навчили доцінювати цей засіб боротьби, однак, зрідка появлялось на селі, чи містечку авто з пропаґандивною літературою. Селяни масово підходили до авта, стараючись якнайбільше захопити газет, але на те тільки, щоб не прочитавши, зужити їх... на трубочки для курення махорки.

Українське село на Західніх Землях теж під тим оглядом не стояло вище і навчилось читати часописи тоді, коли появився „Новий Час", а головно „Народна Справа", видавані ред. Тиктором. Завдяки купецькому хистові видавця, „Народна Справа" стала однією з найпопулярніших газет на Західніх Українських Землях не тільки тому, що була приступно редаґована, а радше тому, що кожному передплатникові у випадку, коли в господарстві згинула корова, адміністрація виплачувала асекурацію. Оця „коров'яча газета", як її називали, призвичаїла селян до читання, в чому, очевидно, велика заслуга її видавця.

Круг заінтересування людини з розвинутим духовим життям є далеко ширший, як людини, що ще не вийшла зі стадії примітивного еґоцентризму. Людину на вищому ступені розвитку цікавить кожна подія, і дивно, що якраз тепер, коли все людство переживає добу, якої досі історія не знає, в якій так маркантно зазначився поділ світу на дві частини, своєю політичною структурою діяметрально відмінною, це не викликає інтересу в багатьох із наших українських емігрантів. Преса в світі має так колосальне значення, що навряд, чи в рамцях газетної статті, далося б його вмістити. Вона не тільки подає інформації, новини, звідомлення

з кожної важливої події і т. д., але мобілізує опінію для кожної акції, є речником цієї, чи іншої ідеології, порушає соціяльні проблеми, питання, зв'язані з політичним культурним і громадським життям. Дає так багатий матеріял, а при тому актуальний і цікавий, що навіть у пересічного чоловіка викликає живий інтерес. Читання газети, чи журналу — це також відпочинок і розвага по праці.

У житті еміграції поневоленого народу, що бореться за своє національне визволення, преса має своє **окреме завдання** і через те її **значення далеко більше.** Для української еміграції, розкинутої по всіх країнах, що ще досі не стали жертвами ненажерливости російського мольоха, **здорова самостійницька преса, що стоїть на позиціях безкомпромісової боротьби з ворогами України, є одиноким чинником, що не дає розплистись у своїх особистих справах і клопотах, пригадуючи постійно про вищі цілі — загальнонаціональні ідеї, за які йде боротьба на Рідних Землях і до цього останнього вирішного бою приготовляє українські еміграційні маси.** Для нас українців, що знайшлися по цей бік залізної заслони, друковане слово — це наша одинока зброя. **Ми знайшлися перед обличчям відвічного, хитрого, підступного і об'єднаного московського ворога, що, завдяки американцям, розпоряджає мільйонами долярів, з допомогою яких буде старатись робити диверсію і серед української еміграції, притягаючи хитрі, зрадницькі і продажні елементи, готові за гроші позбутися навіть батька.** Таких джерел фінансових, які має до своєї диспозиції ворог — ми не маємо і в такій **грізній ситуації,** в якій ми зараз опинились, лиш **глибоке зрозуміння завдань української преси серед загалу української еміграції може їй дати цю необхідну моральну й матеріяльну піддержку.**

Українське громадянство на еміграції, щоб зрозуміти теперішнє положення, що витворилось в наслідок сконсолідованого наступу московської чорносотенщини, очолюваної Керенським, і цих подій, які очікують нас може в недалекій майбутності, мусить струснути з себе плісень байдужости і вчутися в сучасне положення. Це заєдно торкається преси, друкованої українською мовою, як теж чужомовних видань, яких значення хіба кожний розуміє і доцінює. **Відповідальність за цілість і якість цієї праці на еміграції, якої речником є преса, тяжить не лише на провідних українських кругах, але на кожному з нас.** Своєчасним вплачуванням передплат, масовим читанням українських газет і журналів, поширюванням наших чужомовних видань серед чужинців — допоможемо не тільки загальній українській справі, але рівночасно уможливимо піднести тираж наших видань, підтягти рівень та придбати матеріяльні фонди, конечні для дальшої видавничої діяльности.

Демид Труханівський

Лелеки

До мого двору прилетіла пара лелек.

Курличуть, скиглять, літають. То спустяться низько над клунею, витягнуть шиї, подивляться вниз і знову підіймаються вгору і колують у повітрі.

Курличуть, скиглять, клекочуть лелеки.

І так з рана до ночі. А вночі сядуть на клуню, на гребінь і ранку чекають.

А ранком знову ж те саме.

Бідні, хороші лелеки.

В році минулім клуня згоріла і згоріло на клуні гніздо, що трималось на колесі з воза.

І от скиглять і плачуть лелеки.

Клуню поставили люди нову, критники гребінь зробили, а колеса на гребені нема.

І літають лелеки, скиглять і просять. І ніхто — ніхто не поможе лелекам у біді.

Я сиджу і дивлюсь на лелек.

І думаю я:

Скільки нас безколесих лелек, що скиглимо, прохаємо і нас, ніхто не чує...

І не почує. Хіба, що для себе, самі навчимось ставити колеса?

А лелеки літають, скиглять, курличуть і плачуть.

Нерозумні лелеки...

Ольга Кміть

В.Д.

До проблематики національно-визвольної боротьби

(Порядком обговорення)

Брошура **М. Мироненка,** що вийшла з друку ц. р. під заголовком **„Українська національна революція"**, накладом Крайового Комітету СУМ-у в Канаді (Вид. „На Варті", Мюнхен-Лондон-Торонто, ст. 32), фактичним своїм змістом радше відповідає тому визначенню, яке править за заголовок оцього артиклю: вона бо складається з двох окремих статтей, що розглядають певні **конкретні проблеми** організації національно-визвольної революції в Україні та наступної розбудови Української Самостійної Соборної Держави в недалекому — як повинні сподіватись — майбутньому, коли надійде час до масового всенародного повстання проти московського окупанта та його прихильників. Ґрунтовне обговорення подібних тем не є таким абстрактним, як воно на перший погляд може здаватися; бо хоч конкретних умов і обставин такої наступної фази нашої національної історії не можна визначити наперед, проте основні можливі варіянти національно-визвольної революції в Україні не є засадничо численні і чим систематичніше їх зазделегідь розглядати, то тим менше для нас ризику бути захопленими ходом історичних подій зненацька (як це в історії нашого національно-визвольного руху не раз вже траплялось). Але такий розгляд, скерований на дальшу мету в майбутньому, повинен бути справді всебічним і цілком вільним від будьяких доґматичних постулятів — хоч би як ті постуляти апріорі відповідали нашим патріотичним бажанням та подіям.

Перша із зазначених двох статтей — **„Стратегія національно-визвольної революції"** — не позбавлена окремих доґматичних формулювань, які, бувши сприйняті літерально й беззастережно, можуть спричинитися до ґрунтовно хибних настанов. До цього належить, зокрема, така теза:

„Випадок поразки СССР у зовнішній війні, і в зв'язку з тим, можлива окупація України іншою владою, в яких би то вона формах не здійснювалась, є в принципі окупацією; і національна революція всіми їй доступними і доцільними засобами мусить бути скерована проти нової чужої сили" (ст.9).

Тут досить було б додати — „мірою того, як нова чужа сила загрожує національно-державній соборній самостійності" — і ми були б з автором цілком згідні. Але цього додатку, на жаль, немає; а без нього, наведена теза дозволяє зробити висновок, що, приміром, національно-свідомі італійці повинні були в 1945 р. „скерувати національну революцію" проти англо-американської окупації, або, що національно-свідомі японці повинні це сьогодні робити проти американської окупації!

Таких абсурдних висновків, ми, звичайно ж, авторові накидати не схильні. Але лишається фактом, що занадто широкий обсяг теми статті і трудність у такому стислому викладі належно узгляднити різні можливі варіянти такого складного явища, як „окупація", привели до невиправданих спрощень. Адже можливість воєнної окупації українських теренів державою реально зацікавленою в національно-державній самостійності України (напр., Туреччина) аж ніяк не є в апріорі виключена; тільки ж розраховувати на такий — сприятливіший — варіянт історичних подій ми, зрозуміла річ, не повинні. Отже, коли погоджуємось з авторовим твердженням: „Повна незалежність сил визвольної революції від чинників зовнішніх є постулятивним заложенням революційної стратегії" (ст. 9) — то не тому, що, мовляв, всяка окупація в принципі є окупацією, а тому, що евентуальна сприятлива акція отих „чинників зовнішніх" далеко переважною мірою не залежить від нас самих, і покладатись на неї — те саме, що й покладатись на щасливий випадок (це, зрештою, не заперечує доцільности наших прагнень — мірою можливости — впливати на діяння „зовнішніх чинників" і то всіми доступними і доцільними засобами, цебто не обов'язково так, щоб „скерувати проти них національну революцію").

В конкретних своїх настановах автор головним чином обстоює в галузі воєнної організації — **принцип озброєного народу,** як підстави творення і дії національно-революційної армії, і територіяльний принцип військової організації. Щодо цього, арґументація автора є слушною і належить до найкращих частин брошури; тільки слід не втрачати з ока, що вона побудована на уявленні наступної національно-визвольної революції у вигляді більш-менш тривалої внутрішньої (умовно кажучи — громадської) війни, а така форма здійснення національної революції не є ні єдиною можливою, ані найправдоподібнішою з усіх можливих (зокрема, у випадку воєнного розгрому Совєтського Союзу „зовнішніми чинниками", вирішальними можуть стати події кількох нечисленних місяців, або й тижнів, і тому слід плянувати не самі лише „екстенсивні, але й „інтенсивні" методи воєнної та політичної дії).

Друга стаття — **„Соціяльно-економічні основи, політика й цілі української національно-визвольної революції"** — суцільніша за своєю темою і міс-

тить багато дуже цінних статистичних відомостей і на їх основі автор цілком переконливо будує свій висновок, що „не менше трьох четвертих населення України на її етнографічному просторі напередодні минулої війни зайнято в сільському господарстві, цебто основною підставою існування нації є хліборобство" (ст. 24), тимчасом, як „говорити про наявність в Україні національної промисловости є повним абсурдом: Україна має промисловість, що видобуває сировину, і не має обробної промисловости, цебто у власному сенсі, не має промисловости, як повноцінного складника національної економіки" (ст. 28).

Із цього безпосередньо випливають висновки щодо фундаментального соціяльно-економічного завдання наступної національно-визвольної революції: „завдання: не регулювання організації й удосконалення існуючого і задовольняючого внутрішньо-національні потреби країни промислового комплексу, а створення нового, ще в основному не існуючого, українського національного комплексу промисловости для задоволення потреб нації. Йдеться не про те, яка розв'язка соціяльних і економічних проблем є доброю... йде про народження і розвиток галузей промисловости, яких на Україні майже немає... Справа йде не про те, чи сокира, цвях, метр ситцю, потрібний для населення України, буде вироблено на соціялістичному заводі, чи у приватницькій кузні, або навіть у хатньому варстаті, а про те, чи це буде зроблено на Україні, з українських сирівців і українськими руками, чи з українських сирівців, часто й українськими руками, але в Москві. У цьому суть, зміст питання" (ст. 28).

„З цього фактичного стану економіки України випливає і зміст та напрямок економічної політики націоналізму — розв'язати і увільнити сковану нині соціяльно-економічну енергію і самодіяльність населення в усіх без винятку напрямках життя" — не виключаючи, очевидна річ, і приватну ініціятиву, з усіми похідними з того висновками щодо розвитку приватно-власницького господарства. Цей хід думок здається нам незаперечним. Закинути авторові можна хіба лише те, що він трактує економіку майбутньої України, як ізольовану і теоретично автаркійну (або ж залежну й надалі від московської промисловости, як на сьогодні), тимчасом як по розгромі Совєтського Союзу українські терени відзразу ж і неминуче стануть — цією чи тією мірою — ринком збуту для індустріяльно розвинених держав Заходу. Але ця проблема, як і споріднена з нею проблема західніх капіталовкладів в майбутній українській промисловості, напевне не вмістилася б у скромних розмірах даної статті і цілої брошури, що вона, поза зазначеними повищими частковими застереженнями, безперечно заслуговує багатством свого змісту і оригінальністю висновків на серіозну увагу з боку нашої політичної еміграції.

З ДЖУНҐЛІВ ЧУЖОМОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

„Брехнею світ перейдеш, але назад не вернеш"

Передо мною брошура на 145 сторінок друку та 2-ма мапками, що має заголовок „Poland Still Unknown" написана п. Ф. Свічем (номен-омен). Читаєш її і не віриш своїм власним очам. Видана вона на підрядної якости папері, без реклямованих обгорток і нагадує собою радше „музейні" видання „Руської Трійці" з-перед сто років, ніж книжку, що вийшла всего десять років тому назад.

Прочитавши кількандцять вступних сторінок англійського друку, зупиняєшся і, вдивившись перед себе в стіну, чуєш, як по спині в тебе проходять гарячі і холодні дрощі. Гарячі, бо в цей момент пригадуєш собі часи з гімназійної лавки, а холодні — на згадку обов'язкових годин „Польска Вспулчесна". Так, як і там, поперекручувані історичні факти, так, як і там, плавання по поверхні рішальних моментів часу, так, як і там, бабранина на відтинку розв'язки меншостевих проблем, які так багато причинилися до остаточної поразки імперіялістичного зліпка.

Тон, у якому складено поодинокі речення, а вслід за тим і цілість змісту, є надто легкий або краще примітивний, а докази і порівнання можна б відобразити в одній стрічці вірша якогось дотепного „віршороба", який писав:

„Там на горі сніг біленький, там козак коня пасе,
А дівчина чорнобрива, жатим лугом боса йде".

Брошура, про яку говориться в цій статті, є дорібком наших сусідів-поляків, видана й перевидана в Шкотії 1941 і 1942 рр. Не варто б нею цікавитись, якщо б не факт, що аж два її видання порозпихано по домах британців. Варта вона уваги і тим, що відзеркалює собою генеральну лінію польської пропаґанди на вигнанні зі злобною тенденцією інформу-

вати західній світ на некористь інших сусідніх народів, а зокрема українців, литовців та білорусів.

В перших розділах своєї праці автор займається найважнішими моментами історії Польщі. Не забуває він ані одного вдалого походу, ані одної виграної війни. Бій під Варною 1444 р. і участь польських військ під проводом Собєского під Віднем нагадують нам тріюмф з-під Монте-Касіно, а Унія з Литвою 1569 р. — розріст англійської імперії з часів Вікторії. Долучена кольорова мапа поміщає в границях „моцартвовей" Польщі 1120-1772 рр. землі від середущої Ельби та на північний захід від Берліна почавши, через Латвію, Білорусь, середню Московію і на Україні скінчивши. Але пригадавши собі, що за такі границі міг би дехто посудити поляків за імперіялістичні тенденції, п. Ф. Свіч з легкістю молодої дівчини випирається, що, мовляв, поляки силою не підбили ані клаптика землі в своїй історії. Всі племена, а відтак народи, як от „рутенці", входили в склад польської держави „добровільно", бо „манив їх принадний смак польської демократії та безприкладних вольностей".

Торкачись повоєнних часів 1918-1921 п. Свіч важко нарікає на Версальський Трактат, на підставі якого віддано Німеччині Горішній Шлеськ та інші нібито польські території, роблячи тим Польщі невимовну кривду. Ненавидить також автор і Раду Амбасадорів, а лінія Керзона влізла йому, мабуть, найбільше в печінки. Вичисляючи всіх ворогів новонародженої Польщі, не згадує п. Свіч ані словечком польсько-української війни за Львів, бо, мабуть, боїться, що міг би викликати в читача деякі сумніви.

Найцікавішим, однак, являється розділ 5-тий брошури п. Ф. Свіча, де він займається населенням передвоєнної Польщі і його проблемами. За його підрахунком у передвоєнній Польщі, подаючи їх кількість, жили слідуючі національні групи:

Поляки	—	21,993.400
Жиди	—	2,732.000
Українці	—	3,222.000
Рутенці	—	1,219.600
Білоруси	—	989.900
Німці	—	741.000
Москалі	—	138.000
„Місцеві"	—	878,400

Виявивши числа такої потворної статистики, автор ні з цього, ні з того вибухає: „Що властиво ви називаєте меншинами, і хто винайшов таке окреслення? Чи називаєте ви шкотів, валійців або жидів меншинами в Англії? Я особисто не чув про те, хоч наші українці, рутенці, або білоруси багато більше зближені до нас расово, як наприклад, валійці, або шкоти до англійців".

„З дотичної точки погляду — пише далі п. Свіч — я назвав би меншиною велику етнічну групу живучу в даній державі десь там на пограниччі; групу, яка стремить до єдности з межуючою державою. Якщоб 4 мільйони італійців жило в полуднево-східній Франції, творячи 70% населення і всі вони хотіли з'єднатися з Італією, я назвав би їх тоді меншиною".

Вичисливши ще раз по черзі всі національні групи, тим разом уже без поляків і жидів (з ними вже справа полагоджена), автор книжки „Польща не знана ще" питає: „Що повинні ми з ними всіми зробити? Дати їх Росії? Німеччині?, або залишити їх краще в спокою?" „Заки видамо якийнебудь осуд — продовжує автор — погляньмо хто є ті люди. Самозрозуміло, німців і москалів ми знаємо. Однак хто є ті інші: щось такого, як шкоти в Англії, флямандці в Бельгії, хорвати в Югославії, словаки в Чехо-Словаччині? Я не думаю, щоб польський офіціяльний цензус мав рацію виставляти такі рубрики, як рутенці або білоруси; німців і москалів ми визнаємо. Якщо однак польська влада адоптувала такі рубрики, це було, на мою думку, лише на те, щоб мати деяке поняття скільки польських громадян вживає іншої мови в їхньому щоденному житті. Це однак, не видвигає питання національности. Ворожа пропаганда, одначе, зробила з цього національну проблему, а то й проблему державної приналежности" — жалується п. Свіч.

В дальшому тягу своєї книжки автор пише: „Однак припустім навіть, що білоруси, або ті інші, є національностями. Повинні ми їх з тої причини висилати до Німеччини, чи якогось іншого краю?" На це питання зараз і відповідає: „Вел, над тою справою можна б говорити, коли б у цьому пункті існували слідуючі рефлекси: Якщоб ті люди були не задоволені з життя в Польщі і стреміли до об'єднання з їх співпатріотами, живучими зараз же через границю, втішаючись свободою; якщоб вони творили більшість населення (даної тереторії — В.В.); якщоб даний дистрикт лежав на пограниччі".

Німці і москалі по думці автора не входять в рахубу, бо вони не творять ніде більшости, будучи порозкиданими по цілому краю. З „рутенцями", білорусами, українцями і „тутешніми" немає що робити, бо вони не москалі і не німці. Врешті, справи національних меншин „видумали німці", щоб завалити польську державу.

Найцікавіше, однак, про українську меншість у Польщі можна знайти в таких рядках: „Якою не була б національна назва, факт залишається, що ані рутенці, ані українці не мають якоїсь дефінітивно означеної політичної лінії в Польщі. Половина з них є греко-православні, а друга половина стала католиками. Велика більшість з них була льояльними громадянами Польщі; частина з них мріяла про свою власну вільну державу, але є однак певним, що не багато з них хотіло б об'єднатися з советами або царською Росією, бо ні одні, ні другі не були супроти українців ласкавими. Я, з делікатних причин, не можу аналізувати тієї справи; з тих самих причин, у слідуючих розділах цієї книжки, не буду порушувати проблеми української незалежности".

А вже найбільше по-дикому розправляється згадана брошура з білорусами. За її твердженням, білоруси — це селяни, без культурної верстви, це залишки слов'янських племен, які ніколи не творили в своїй історії незалежної держави і до створення такої не стремлять. Не мають вони, білоруси, своєї літератури, а діялект, яким говорять страшно подібний до польської мови. Багато з білорусів є дуже освічених, однак, як лиш осягнуть відповідний позем знання, зараз же стають поляками.

Розправившись з білорусами, зупиняється п. Свіч над останньою групою „польських громадян", яких є після польської статистики, біля мільйона, т. зв. „тутешніми", тобто нашими поліцуками. „Говорять вони — пише автор — діялектом, який нагадує нам мішанину польського та білоруського наріччя. Запитані, чи вони поляки, українці, або рутенці, їх відповідь звучить: „Ні, пане, ми тутешні". Далі автор каже: „На мою думку, уряд Польщі не поповнив би був жодного гріху, якщоб був потрактував „тутешніх", як звичайних поляків, так як молода ґенерація після військової служби себе і називає". „Ви бачите — звертається автор до читача — клясичний приклад польських компетентних чинників, які стараються бути святішими, як сам папа римський, там де виринає справа правди".

На питання, чи національні меншини в Польщі творять окремі етнічні групи, п. Свіч відповідає: „Так, тут і там вони творять окремі групи, однак живучи з нами, вони так страшно перемішались, що направду неможливим було б ті групи одну від другої відділити. Наприклад, Львів і його довкілля є польськими, дальше на схід рутенці перемішані з українцями і поляками творять більшість; однак ще дальше на схід поляки знову творять більшість. Одним словом, протягнути між ними лінію є річчю неможливою і унія тих народів є найкращою розв'язкою".

Про литовське Вильно читаємо так: „Столицею старої Литви було Вильно. В цьому місті живе біля 200.000 населення, з того 75% поляків і не більше 5% литовців. Наша постава супроти Вильна, як столиці Литви була така: Добре, ви (литовці) можете мати свою столицю у Вильні, ми цілком добре розуміємо ваші почування; ви навіть можете мати цілий північно-східній ріг Польщі, але ви мусите жити з... нами". Дуже дипломатичний вислів, але ще більше вимовний.

З черги аналізуючи характер, ступень зближення і сусідські зв'язки з сусідами — п. Свіч твердить, що границі з Росією є розв'язані компромісово і дуже задовільно для обох сторін. Границі з Німеччиною повинні б бути радикально змінені в користь Польщі. Поза згаданими двома сусідами, всіх інших, як от чехів, румунів, мадярів і словаків п. Свіч ущасливлює ідеєю унії з Польщею, в якій всі ті народи, як от „рутенці" і литовці в минувшині користали б з польської „демократії і вольностей".

II

На столі лежить Енциклопедія Українознавства. Її також, для пропагандивних цілей і інформації про Україну, подарували місцеві українські організації відділові української бібліотеки при Центральній бібліотеці міста Менчестуру. Яка кольосальна різниця є між визвольною пропаґандою українців і „освідомлюючою" пропаґандою наших сусідів — поляків. Перші, хоч за словами п. Свіча „без жадної політичної лінії, без державної традиції" у найпримітивніших обставинах таборового життя в Німеччині і Австрії, та при сталому терорі большевицьких репатріяційних комісій і цілої армії аґентів, створили „Євангелію", яку можна б цілком добре назвати сумлінням народу. Шляхотна українська вдача відкрила перед чужинним світом у формі згаданої Енциклопедії Українознавства свою душу і без одного від'ємного слова на адресу своїх сусідів а то й ворогів, вимовила: „Читай і виробляй собі про нас поняття сам!" Ще й досі звучать в ушах акорди безсмертних бандур і хорів, ще й досі з гордістю й теплом згадуємо оперні театри на вигнанні і драмгуртки за дротами воєнно-полонених в Італії і доходимо до висновку, що це також діяльність, яку можна б очеркнути загальним словом — пропаґанда.

Не можемо також поминути і міжнаціонального значення визвольного руху АБН, якого також ініціяторами були українці, та не для імперіялістичних цілей одного з партнерів а для загального визволення всіх поневолених Москвою народів. В усіх наведених прикладах ми бачимо пропаґанду, яка випливає не з тенденцій, але з творчости, не з насильного накидування, а з призначення.

Ще ніколи перед тим, я не вимовляв свойого національного імени з такою гордістю, як ось тепер, після рефлексій недавно минулого і після підрахунку нашого національного сумління. І пам'ятай, Дорогий Читачу, якщоб при щоденній твоїй праці на вигнанні, ти стрінув людей, яким обоятною а то й ворожою була б справа визволення українського народу, тоді не падай духом, а говори своєму окруженню об'єктивну правду, а чеснота і правда знайде дорогу навіть до душі найчорніших характерів. Оце є мотто нашої пропаґанди.

Віримо, що книжка п. Свіча викликує огиду навіть між самими поляками, які змінилися дещо за останніх 10 років. Але зміна ця не набагато краща, бо змінились тільки методи фальшивої пропаґанди, які стали ще більш небезпечні, як попередні. Тепер уже не заперечується українського народу, як такого, а підроблюються, ніби то, „наукові дані", в яких пишеться, як от у „праці" п. Скшипека, що українська проблема в Східній Европі перестає існувати, бо, мовляв, українці на Україні творять уже меншість. Їх винищування йде таким темпом, що ще за кілька років Україна буде означати лише ґеографічний простір, без глибшого змісту. Різні шляхи, та одна й та сама ціль. Гітлєра поляки не любили, однак захоплювала

Геть з марою комунізму-марксизму

1917-21 роки. По Україні гуляє мара комунізму. Спротив і боротьба. Крім незнаних могил, наче в калейдоскопі виринають відомі могили: Крут, Базару, жахливих подій 1919 року. Шпиталі в Жмеринці, Вінниці, Барі переповнені скрізь пораненими, з відмороженими ногами, руками, обличчям. Тифозний ізолятор з напівживим вояками в сірих австрійських однострояx. Це Галичани, а тепер „західняки". В інших однострояx і в звичайній селянській одежі — Наддніпрянці, а тепер — „східняки".

„БРЕХНЕЮ СВІТ ПЕРЕЙДЕШ, АЛЕ НАЗАД НЕ ВЕРНЕШ"

їх його аґресивність, чого доказом була спілка при розборі Чехо-Словаччини. Сталіна поляки ненавидять також, але захоплюються „землями одзисканими", які він здобув на німцях і віддав полякам. Литві „годяться" віддати Вильно, але за ціну поневолення всього литовського народу. Українські поліцуки це... поляки, а за те, що польський уряд „обезхребетнив" їх із національного обличчя, він став „святіший, як самий папа римський".

Згадуючи про „вольности" в польській державі, чи мав на думці п. Свіч карні еспедиції, Березу Картузьку — цей перший концентраційний лагер на европейському континенті (поза Совєтською Росією), ліквідацію українських православних церков на Холмщині, польські боївки, що нападали на національні „меншости", арештування, тюрми і поліційну нагінку?

Ми могли б знайти відворотну сторону медалі до кожного слова п. Свіча, ми однак лишаємо брошуру п. Свіча на осуд її читачів. Можна б написати цілі томи книг на тему переслідувань, які мали місце в межах польської держави від самого початку її існування. Національна революція Хмельницького, про яку п. Свіч не згадує ні словом, але яка в практиці положила на лопатки польську державу 17-го століття, була нічим іншим, як відповіддю на польське колоніяльне хижацтво.

Народи АБН-у, особливо білоруси і литовці, повинні вірно оцінити факт імперіялістичної загрози з боку Польщі, яка не тільки не признає за ними політичної незалежности, але й заперечує їх історичне існування, як окремих життєздатних націй.

Характерним явищем у польській пропаганді є те, що напр. брошуру п. Свіча польський екзильний уряд у Лондоні розсилав по домах брітанців цілком безплатно. Але така пропаганда польської справи тільки до часу матиме більші чи менші успіхи, бо коли врешті фальш стане викритий, вона, ця пропаґанда, буде відзеркаленням культурно-моральних вартостей польських публіцистів цього часу.

В. В.

В національних військових однострояx вояки Гуцульського полку.

Мерців виносять в окреме помешкання, а звідтіля підводою, неначе дрова, вивозять у ями — братні могили, що вміщають по 300-500 мерців.

І ми не встояли. Відступили. І запанував ворог. Він пнеться з усіх сил доказати, що марксизм не є оманною наукою. В ім'я цього нищиться індивідуальність людини: хата, садок, тин, хутір, село, національний одяг, пісня, історія, людина.

Голод 1921-22 рр. кладе сотні тисяч українців у могили. А по вимерлих селах ходять уже нові мешканці — москалі.

Від кривавих рук Чека гине СУМ, СВУ і сотні тисяч найкращих українських патріотів. Потворно-оманна наука перетворила в ката звичайну людину, що прагнула „визначитись" на крові своїх братів. Прийшла нова людина з т. зв. „загірної комуни" і стару людину присуджено знищити і знищили.

Голод 1933 року поклав до могил мільйони. По вимерлих селах знову господарять московські зайди.

І ось після 25-тирічного катування, ми, жертви комунізму, що залишилися живими, опинились на еміґрації. А на землях нашої Батьківщини шаліє далі мара комунізму. Ми неначе цього не бачимо, не чуємо. Ми змучені. Знищені матеріяльно й морально. Прагнемо відпочинку. Намагаємось пізнати себе в світі не зазнавшому тих тортур і поневірянь, що ми зазнали. Хочемо бути людьми вільними серед вільних, не задурманених марксизмом людей, відживляючись словом Правди — словом Божим.

Лиш завдяки цьому, що Рідний Край, не знаючи відпочинку, ні втоми, бореться далі, ми живемо надією, що героїчна боротьба Української Повстанської Армії закінчиться перемогою і ми повернемо на Рідні Землі.

Але мара комунізму не дає нам спокою і тут. Марксистська омана підступними шляхами переслідує нас далі ділами й друкованим словом. Ось, щоб у цьому переконатись, досить переглянути блеф-баланду під назвою „Морітурі", або „Нова Заповідь". Автор „Морітурі" пнеться з усіх сил виправдати Маркса. Цього Антихриста він перемальовує в божка. Побожно сів, побожно встав, або глянув на штурмана, як останню надію, що доведе його „діло", діло Маркса до належного кінця.

Вся каламуть провадиться для того, щоб врешті-решт у так званому фіналі висміяти деякі пісні із творів Шевченка, пісні народні, одяг, вишні, тин, історію, лицарство і т. п.

Люди на вигнанні, почувши рідну пісню, обливаються сльозами радости, вони живуть спогадами, або мріями про власний тин, що так намозолив очі марксистам.

Мара марксизму намагається заставити людей думати так, як цього вона хоче. Щоб людина не думала

вільно про те, що їй до вподоби, мара комунізму-марксизму запроваджує всюди і над усім терор, провокації, свій улюблений метод деморалізації.

Перегляпувши „дорібок" морітурної баланди, не трудно догадатись, що під ув'язненим штурманом — „героєм" доробку, ховається нове закохане в себе „сонечко", яке обіцяє знищити наші національні прикмети аж до людини — свого антипода-малороса по морітурах. Он, яке це „сонечко" сердите, а ще ж і не зійшло. А що воно робитиме, як зійде?

„Було б смішно, коли б не було так сумно". Один колгоспник, вертаючи з базару, говорив: „Оце купив шапку, бо маю голову, маю голову і купив шапку... і т. д.

Українці із Західніх Земель напевне не знають, якими методами діяли українські комуністи проти власного народу, хоч відтак самі самознищились. Але автор „Морітурі" про це знає і знаємо ми, уродженці СУЗ. Та марксисти розуміють марксистів...

Тому й не диво, що коли Командир Української Повстанської Армії ген. Т. Чупринка згинув геройською смертю з рук Кремля-МГБ, був висміяний на сторінках „Українських Вістей".

Одні забили, а другі висміяли. Повний солідаризм.

Але радість ця є передчасною.

Комунізм-марксизм, якого б він не був забарвлення, був і є ворогом людства, ворогом українського народу.

По цей день він винен українцям більше десятка мільйонів помордованих, розстріляних, запроторених, заморених голодом людей.

І кров упавших наших батьків, матерів, братів, сестер, жінок і дітей кличе нас до пімсти. Геть з марою комунізму-марксизму і геть з дурисвітами!

П.С.

Стрілець Залізничого Полку в 1919 р.

МАРКО БОЄСЛАВ

НЕ ТРІЮМФУЙ

Не тріюмфуй, кривавий змію,
Що трупів більше, як живих,
Що байстрюки твої посіють
Свій хмиз на нивах золотих!

Не тішся, ні, що вічним сном
Заснули жертви твого шалу!
О, знай же, дикий сатано,
Що гнів замучених у сталі
На суд прийде!

І кожна крапля крови їх
Сердитим громом заговорить.
О, кров за кров! Із тюрм твоїх
Лиш пошелищ закляті гори
Стирчатимуть!

11.11.1949 р.

(Із збірки „Непокірні Слова")

МОСКОВСЬКІ „ІВАНИ"

У глибокій Московщині, десь там під, чи за Кінашмою і Решмою, за містом Рибінськ, лежить дійсно істинна російська земля „Пошехонія". Вона знаменна тим, що москалям дала приповідку: „пошехонскія старіна". Не дивлячись на „полную індустріялізацію" СССР, не зважаючи на трактори, та не звертаючи уваги на „пробойове гасло" — „догнать і перегнать" і на сталінські п'ятирічки, „пошехонці" орали свої „черезполосіци" сохою, а землю скородили пуком з хворосту, або галузиною з дерева. Хліб їли з товченим ликом, а „щі хлебалі" личаком.

Навіть самі москалі призирливо називали один другого: „ех, ти пошехонец" — настільки та країна є відсталою і нєрозвиненою. Щоправда, цю місцевість засилює „старший брат", який „покликаний нині вчити всі народи світу", бо ж тільки в нього „самий ясний ум".

Самі ж москалі оповідають, як три Івани-пошехонці, три рідні брати, їхали до Москви і варили в ріці кашу. Ця історійка коротко виглядає так: Їхали три Івани — Іван І-ий, Іван ІІ-гий і Іван ІІІ-тий до „белокаменной". Нарешті зупинились ночувати. Та „брюхо подвело" і треба було наварити каші з „толокна" і ось додумались вони... Іван І-ий в ріку крупи кидає, Іван ІІ-гий до ріки хмель тягає та по березі розкладає, а Іван ІІІ-тій дерево об дерево тре і вогню добуває. „Працюють" та співають, як „Ванька ключнік розлучіл князья с женой". І такі вогонь горить, крупи в ріці спливають, але вода в ріці не кипить, а „брюхо подводіть пуще прижію". І вирішили Івани довідатись, чи часом на дні ріки вода не закипіла й каша не зварилась. Післали на „розвідку" Івана наймолодшого. Прив'язали камінь до шиї, тай шубовть у воду. Пірнув Іван ІІІ-тій, лиш бульки вгору пішли. Пірнув і не вилазить, значить, каша зварена і Ванька „хлєбає" її в ріці „лаптем". Пірнув за ним Іван ІІ-гий з каменем на шиї, а потім і Іван ІІІ-тій. І до нині їдять кашу, так і не бачивши „бєлокаменной" Москви.

В таких історійках відзеркалюється ціла психіка московських Іванів, бо ось, хоч би така популярна московська пісенька, як „Ванька-ключнік розлучіл князья с женой", має значно глибший зміст, який характеризує психіку москаля і його родини. Розлучити рідню, влізти лаптями в чужу душу, скатувати власну дружину, а дружині зрадити своєму

чоловікові — це зовсім „нормальні" життьові правила москалів. „Сожітєльствувать" з невісткою, а „матка на ночь надєвает лапті", щоб випадково син вночі не змилився де мати, а де власна дружина, це неначе їх родинні традиції...

Про „пошехонскую старіну" можемо навести низку прикладів подібного ґатунку і всюди в них фіґурують Івани. Іван тяг на хату корову, щоб поїла зелену траву, що виросла на даху; Іван стрибав з хати в штани, щоб їх надіти; Іван цвяхом прибив до дерев'яної миски оселедця, а в миску налив „русского квасу", щоб здавалося що це квасок з рибою, а прибив, щоб ніхто риби з миски не витяг і т. п.

Руський Іван „смерть перехитрив", Солдафон Іван посилався царем подивитись за море Каспій, за тридев'ять земель, щоб довідатись, як живе турок-мухамуд, та чи не „замишляє" він щось супроти „бєлого царя". Суворовський Іван лазив по Альпах в Італії, переходячи „чортів міст". Чого туди поперло того Івана, яка нечиста сила його туди носила, невідомо? Здається „звільняв братів слов'ян". У москалів „Іван" — це символ „геройства", символ руского Івана-простачка, який не „культурой", а „споровкой" бере все. Це він, московський Іван, на биках до Берліну гармату притягнув...

Коли розглянемо ближче всіх тих московських Іванів, побачимо не „ясність ума", не „передавого челевєка", а тупоумного москаля з його рабською психікою, культурною відсталістю, а одночасно диктатора, деспота і безбожника-атеїста. Ті всі риси відбиті найкраще в самих московських піснях, що їх співають москалі про Іванів, як вияв їх народної творчости.

На тих Іванах опиралась колись царська влада. Це вони ставили „держимордами" на Україні і били „сапаратістов-мазепінцов", винищуючи самостійницько-національний дух українців. Тупоумними виявилися москалі-Івани і під час большевицького жовтневого перевороту. На багнетах отих Іванів оперлися большевики. Посилаючи червоні орди „пітерських" робітників та орловських селян на Україну, Ленін сказав їм: „Не забувайте, що ви йдете здобути хліб для ваших голодних жінок, який знаходиться в руках жовтоблакитної сволоти". І Івани пішли й затопили Україну в морі крови.

Тих же самих Іванів, під керівництвом „блестящіх ґвардейських офіцеров", кинув Денікин та Врангель проти військових сил українського і інших народів. Ті ж самі Івани кинулись у „яростний бой" за власть сталінців під час другої світової війни.

Коли на фронті Іванів „підводило брюхо", бо, крім сирого качана капусти, самогонки, набоїв і махорки, до „бойового" мішка Івана большевицькі посіпаки нічого більш не давали, — то Івани лізли сараною, щоб захопити німецькі окопи, оволодіти містом, чи селом, бо там, десь у „фріца" ковбаса, консерви, рум, „хорохошіє женщіни", „много часов" і можна в „городе трі дня погулять..." Для Іванів нічого не треба було, лише дати їм по пів літри „водки" і оглоблю в руки, та скажи їм: грабуй награблене! — вони підуть і в пекло без надуми. Нащо Іванові думати защо він б'ється? Там — у верхах, у Москві, все знають, але цього не треба знати Іванові. Начальству видніше!

Вся „Ваньчина культура" характеризується „гармошкою" і перебуванням у „Пітєрє"... „Ванька з Пітєрє прієхал, гармонь новую привьозл" — отже тепер „Ванька" вже „городской человєк", уже „укультурився". Він „пєрвой парень на деревню", намаже чуба оливою, натягне червону сорочку, чоботи із „скрипом", в руках „гармошка" і пішов по „деревнє пленять девушек". Тут появиться йому на зустріч якась Танька в нових личаках і „пошла пісать губернія"... „Ванька" „облапает" Таньку — заграє їй на „гармошке", поведе на „сєновал" і на тому кінець московському „коханню". Таких „Ваньок"-роспустників у московській „деревні" щодругий. А коли „Ванці" вже набридне Танька, він переходить до Акульки, а Танька виспівує: „Куда Ваня єдеш, куда уєзжаєш, на кого ти Ваня, меня покідаєш"... Але хіба „Вані" це першина і новина? „Гармонь" через плече, чуба догори і... „развєвайся чубік по вєтру". Така психіка людини може відповідати лише „Ванькам"-Іванам, що топчуть усі моральні засади культурної людини. Безвідповідальність, хуліганство, ухарство — це характерні риси „Ваньок", які так настирливо нині культивуються новими „собірателями русскіх земель" — большевиками.

Справа „Ваньок", це, очевидно, справа самих москалів, а не нас, але траґедія в тому, що вони постійно пруться до влади. Коли Іван добереться до влади, то перевищить усіх. У своїй жорстокості, садизмові, брутальності й знущаннях Іван не має границь, бо в нього „заговоріла широкая русская душа". „Там, гдє гвардія пройдьот — там трава нє ростьот" — говорив один із сталінських гвардійських офіцерів. І цей офіцер гордо ходив брудними чобітьми по коштовній канапі, стрибав по ліжках і кріслах, і говорив сам до себе: „тут сиділи колись буржуї, а тепер своїми ногами по них ходить старший лейтенант гвардії Іван Чужаков"... У цих словах відбита вся психіка жорстокого вандала, що перед тим був покірним рабом, а тепер раптом достукався до влади. „Часи, хорошії женщини, водка" — оце ціль отих „Ваньок", що розбещені докраю вигукують: „Крой Ванька — бога нєт!". Отже бий, грабуй, ламай, знущайся, насилуй, ґвалтуй, бо „Бога немає". Коли немає віри, релігії, традиції і святощів — душа стає порожня й треба цю порожнечу якось і чимось заповнити... Жахливо страшна, брутальна й аромальна психіка московського Івана, на якому тримається вся влада російсько-большевицької імперії СССР.

Недаром символом Росії, символом некультурности, вандалізму, неохайности, аморальности і бруталь-

ЗАМІСТЬ ФЕЙЛЕТОНУ

УКРАЇНЕЦЬ І МОСКАЛЬ

В країні „дружби народів" — Совєтському Союзі, стрінулось двох „граждан", Петро — українець і Яшка — москаль і ось завели розмову:

— Ти што, ето Пьотра, скушнай какой, кіслой і вообще нє в сваєй тарєлке какой то?, — питає Яшка.

— Нема чого, Яшка, веселим бути, — відповідає Петро.

— Вот, правду пішут наші поети — „мечтательний хахол". Размечтался і вискочіл із сваєй тарелкі. Сідіт как будто єво ушатом халодной вади окатілі. Ти вот лучше разкажі, што там тібє напісала твая баба?

— Я своєї баби і не пам'ятаю, а листа написала мені моя жінка.

— Ну, ето всьо равно, так што ж ана такоє пішіт?

— Та ось послухай, що вона пише, Яшка: райком партії примусив її, щоб вона добровільно дала Сталіну обіцянку і зобов'язання виростити на наступний рік по 28 поросят від кожної свиноматки.

— Ну, то ето значіт харашо. Наканец ми будєм сало кушать...

— Тобі коли б сало. А виростити їх як? Ти ж подумай: двадцять восмеро поросят від кожної свині. І що найголовніше — свині не питають, чи погоджується вона з таким сталінським пляном, чи схоче вона стільки поросят родити в одному році. А свиня є свинею, її зовсім не цікавить, чи буде Сталін мати сало, чи не буде. Вона родить стільки, скільки вродить. Чи не краще, щоб Сталін брав зобов'язання від свині, а то вимагають та ще й добровільно, щоб такі зобов'язання давала снінарка. От тобі і будь веселим, Яшка.

— Ето нічево Пьотра. Тавариш Сталін всьо панімаєт. Он разберьотся і в єтом та поможет...

— Та як і чим він поможе? Кнуром піде по колгоспах, чи що?

— Да нєт, Пьотра, тавариш Сталін канєчно кнуром, как ти гавориш, нє пайдьот. В нево і так работи много. Но он, кагда твая жена і не виполніт взятих на себя абязательств, паймьот што, как ти сам гавориш, ето всьо завісіме от етой самой свіні, а не от свінаркі і уменшіт план і єщо знак почьота на грудь женє твоєй прічепіт.

— На бісового батька потрібен кому цей знак почоту. Щоб люди зненавиділи?

— Нєт. Наоборот, штоб люді, значіт, почіталі.

— А в нас Якша навпаки. Доки людина не має отієї залізяки на грудях — люди почитають. А тільки, не приведи Господи, людина має нещастя отримати цього ордена, тоді пиши — пропало. Зненавидять, бо кажуть, що ордени дають не за працю, а за доноси до МВД.

— Ано канєшно дають і за доноси... но... А впрочєм аставім ету непріятную тему. Ти вот лучше скажі менє, как тібє правітся, што на Днепре возлє Каховки будєт пастроєна тоже гідро-електростанція?

— Хай буде. А мені що до неї.

— Как ето тебе што с нейо? Вот как пішет ваш українській поет Максим Рильский:

„Там гдє ми кропіли пустелю,
Оросим простори Днєпровской водой!"

А ти гаваріш, што табє...

— Та може Рильському ця станція і дасть користь, а мені не дасть.

— А пачему не даст?

— Та тому, що її ніколи не побудують, а як і побудують, то вона мені, як п'яте колесо і то до чужого воза.

— Вот, Пьотра, ета мнє уж нікак нє втємяшить етой твоєй мудрості.

— Та що ж тут розуміти? Колись мені мій покійний дід розказував, як від нього московський ґраф Шереметьєв силою забрав всю землю ще й судом примусив діда працювати на цій, колись його землі, для пана ґрафа Шереметьєва. Дідові, звичайно, було важко працювати хоч на своїй землі, але в кишеню ґрафа. От працює він і зітхає. Чує це граф Шереметьєв та й заспокоює мого діда: „Ти, каже, не зітхай. Ось я куплю п'ятнадцять пар волів, та ще таких, щоб і до рогів не дістати, а замість рала, з самої Германії плугів понавиписую з лемішами і ти повеселієш".

МОСКОВСЬКІ „ІВАНИ"

ности під час другої світової війни стало ім'я московського Івана. „Іван комт" — з переляком утікали німці на фронті. „Івани" — говорять тепер на еміграції про москалів і те „Іван" засвоюється чужинцями.

Зовсім недоречно хвалитись москалям своїм „ясним розумом", своєю „передовою культурою" в світі. Щоб когось учити, треба самому бути на відповідному культурному рівні, та треба знати більше за того, кого збирається вчити, тому не московським Іванам братися за діло не їхнього розуму. Бо Івана досі таки нічого не навчило ні на еміграції, ні під большевиками. Навчить хіба „дубінка", але „дубінка", це знову ж „зброя" московських Іванів, а своє право поневолені народи доведуть не „дубінками", а мечем, який розсудить поневолені народи з московським імперіялізмом.

П. Карий

ГОЛОС ЧИТАЧІВ

БЕЗКОНЕЧНІ СПРОБИ

Недавно ми читали в европейській українській пресі заяву-меморіял „До світової громадської думки", друковану в пресових органах різних політичних напрямків, підписану відповідальними за неї особами різних політичних поглядів. Заява повторює глухій світовій громадській думці наші старі правди, яких вона за шість років, якщо не викидала до коша, призбирала чимало і тому зовнішній ефект цієї акції не перевершує внутрішньо-українського, стисліше, еміґраційного значення заяви, що й можливо, мали на думці або в плянах її автори. Тут вона являється повною сенсацією, але не змістово-тривалою, такою, яку звичайно роблять люди преси.

Спільна заява доводить світові і Керенському до відома, що проти збереження російської імперії є всі українські середовища на еміґрації. Але про це Керенський напевно знав і це його не залякає, ані не переконає його хлібодавців в абсурдальності їхньої концепції. Не видно щоб заяву підписав хтось новий, хто досі стояв осторонь, або не був принайменше здекларованим за самостійність підсовєтських народів. Тому, назовні, це нічого нового. В аспекті української дійсности, це гарні слова обраховані на емоцію вічнодрімаючих захисників консолідаційної концепції. Бо коли ж ми хочемо ворогові доказати, що ми є сила, то протиставмо йому спільний фронт цілого українського громадянства на еміґрації, чого не зробимо ніколи заявою, під якою побіч поважного часопису ставимо підпис когось за „середовище", яке не начисляє більше вісім осіб, а це значить, що ми не доцінюємо саму акцію проти ворога.

Не викликає заперечень, що сама ідея спільного фронту правильна. Але і до її здійснення треба також підходити правильно, реально, не утопійно, заплющивши очі. Над тим конечно треба призадуматись глибше. Бо чи ж вистачить мати власну газету (або уфондовану), щоб могти звертатися до світової опінії в справах української визвольної політики? Чи для спільної української зовнішньої акції сучасна українська дійсність не дає жодних кращих підстав?

Треба бути свідомим того, що вартість кожної спільної акції міряється щирістю відношення дотичних партнерів між собою. Коли ж партнери тільки ілюзорно поєднались, тоді акція є мертвонародженою. Бо як може бути інакше? Коли бачимо, що рука, яка підписує меморіял проти Керенського майже рівночасно пише, що Полтава і Горновий — це „мюнхенські краєвики", що їх в Україні ніколи не було й немає, то треба сказати отверто, що ті люди, ані змістом своєї діяльности, ані своїми інтенціями нічого спільного з визвольною боротьбою не мають а заяви підписують тільки для обманювання легковірних людей. А коли таку мораль прийняти, то хіба можна також „тактично" з Керенським підписати якусь заяву, бо ж і він проти Сталіна і комунізму, ніби так, як і ми.

Можна тут закинути, що ми не можемо не бачити різниці напр., між середовищем „Вільного слова" і середовищем Керенського. Але також не можна нікому не бачити того, що ті середовища стоять разом не тільки проти комунізму-большевизму, але так само **разом** проти тих, хто українську визвольну боротьбу провадить. І коли ініціятори акції і ті хто документ підписували зі щирими намірами, після його опублікування задоволено надіються, що все в порядку, то другі їх партнери думають лише про тактичне використання цього для власних потреб, навіть у відношенні хвилевого притуплення уваги громадської опінії про їхню роботу, яка не все ведеться по лінії підписаного документу.

Про змістовну вартість підписаної відозви до світової думки з аспекту української визвольної політики важко мати позитивне враження. З неї (відозви) видно сліди довгих дискусій, через які не вміщено в заяві цих арґументів, які одинокі в сучасній ситуації і в сучасному періоді протимосковської боротьби України і інших народів, мають спеціяльної ваги значення. Не вміщено тому, що ті арґументи (факти) могли б були стати на перешкоді підписання документу представниками деяких існуючих часописів, яким такі арґументи не милі. Таким чином заява потерпіла в своїй основі, не відзеркалює української дійсности і робить її в очах зовнішнього світу також безґрунтовною і абстрактною, яку без труду може Керенський скомпонувати проти нас.

Сама ідея об'єднання-консолідації на еміґрації не нова. Не має вона жодних принципових противників, коли брати до уваги декларативне ставлення

УКРАЇНЕЦЬ І МОСКАЛЬ

А дід мій повернувся до ґрафа та й каже: „Купуйте, ґрафе, хоч і сто пар волів, а плуги виписуйте, хоч і з самої Англії, але це все для вас ґрафе, а не для мене".

— Харашо, правільна сказал твой дед. Очень харашо, но при чьом здєсь Каховская гідро-електростанція?

— От і при тому, що й ґраф Шемеретьєв і мій дід. А це доволі зрозуміло.

М. Маламай

до неї всіх роз'єднаних. ОУН нераз активізувалась по тій лінії, у різній формі, висуваючи завсіди правильні принципи боротьби за українську державу, як підставу до спільного об'єднання дій політичних сил української еміграції. Ми були свідками довгої і тяжкої еволюції думки тих емігрантських українських чинників, які не хотіли колись і чути про визвольну боротьбу, нікчемно опрокидували її, — в напрямі звороту до правильного підложжя в праці для української справи на еміграції. Але виявилось, що їхнє декларативне становище залишилось без впливу на дальшу роботу і ментальність тих середовищ. Ми бачили, як відбувались „лови на Упістів" для перевишколу і вживання їх до виступів проти УГВР в таборах ДП-і в Німеччині. А невдалі спроби висилати зв'язкових тими ж і другими середовищами до „власного" підпілля в Україні, які відбуваються ще й досі, ще раз підкреслюють правильність становища революційно-визвольного табору про безвигляднність співдії з такими партнерами і неусунений ще й досі фалып, який стоятиме на перешкоді всякій спільній акції.

Всяка зовнішня акція, яку б вона форму не прибрала, залишиться пустою, коли не буде в своїй основі, як на фундаментальних стовпах, опиратися на здорові політичні середовища, тобто на такі, які мають усі передумови і дані називатися такими в аспекті сучасної позиції української визвольної політики. Згідно з цією думкою моменти територіяльні і релігійні не повинні служити для означень політичних середовищ, ані бути означенням зрізничкованости серед них. Моменти соціяльні не повинні насьогодні осягати характеру міжгрупових непорозумінь. Чинник соціяльний (не соціяльного походження, за марксівським розшаруванням) в суспільному житті нації, ставши предметом наукового дослідження, може різнити середовища по лінії здійснення їхніх окремих у тій ділянці бажань, проєкцій, які, згідно з їхнім розумінням цих проблем, найкраще відповідали б внутрішньому співжитті суспільства держави. Оскільки така робота політичних середовищ не порушує нормального відношення різних чинників суспільства між собою, вони стають конструктивними, в свойому ефекті для громадянства корисними і оправданими. Можливими в нормальних відносинах суспільства є також об'єднання людей на тлі ідеологічно-світоглядового, чи політичного розшарування, коли хтось у той спосіб групово, можливими в державі засобами, старається мати вплив або певну співвирішність у дотичних справах.

Немає зараз потреби довше розводитись над означенням політичних середовищ і їхньої природи, бо тут не місце. На підставі ефекту кількарічної практики емігрантських середовищ треба ствердити неприродність і далеке відхилення від їхнього значення. Звертаючись до аналізу і дослідження писаних програм і діяльности тих середовищ, дійдеться до висновку про неконечність, а то й сумнівність у потребі творення чи існування багатьох, як вони себе називають, партій. І тому чи вірно буде зараз, не дивлячись на це, підтягати всіх їх під один знаменник, зрівняти всіх у правах у виступі назовні і, найважніше, чи це веде до наладнання внутріпньоукраїнської ситуації?

Коли взяти до уваги те, що ми маємо на чужині політичні середовища такі, як вони є, то кожному мусить стати ясно, що до спільної акції з ними ще далеко. Час для неї (акції) може приблизити лише передумова внутрішнього переродження тих середовищ і переключення їх дотеперішньої діяльности на один відповідний і конечний сьогодні напрям визвольної праці і боротьби. Коли це переключення станеться не механічно, а природньо, значить, коли в людей тих середовищ візьме верх почуття відповідальности, здорової самокритики і глибокого морального переконання в тому, що доцільне і що недоцільне, що важне а що побічне, в результаті об'єднання само прийде, без підписів і заяв.

Якщо цього не брати до уваги, то кожна спроба довести до спільної дії насилу, не дасть бажаного результату. Доки партнери не позбавляють своїх середовищ ненависти до других, або прийнайменше не виключать її зі сфери загальнонаціональних взаємин, існуватиме небезпека, що замість на Керенського, вони накинуться одні на других. У цьому і полягає слабість згаданої акції.

Перед нами активізація московської еміграції по лінії перебрання по большевиках імперії. Для нас це означає зміну варти на становищах ворога. Його позиції піддержуються морально і матеріяльно грошовитими людьми в США, які свою приязнь до „доброго великого руського народу" базують на об'єктивній необізнаності, або в симпатіях до московського народу. А ми в той час ведемо дискусії: Чи в СССР здійснено соціялізм? Чи Сталін вірно здійснює ідею Маркса? Чи московський нарід переслідується комуністами? Чи Полтава в Мюнхені, чи в Америці? і т. п. А щоб було з чим виступити проти своїх політичних противників, називається їх ще і тепер „фашистами-тоталітаристами". На доказ своєї окремішности від Московщини називають себе „дітьми жовтня". Про УПА, то большевики, в більшості випадків, мовчать, — а емігрантські російські неділимці пробували навіть примазуватись до неї, називаючи її інтернаціональною, але навіть і вони не відважились на таку підлість, щоб назвати її учасників „кримінальним елементом". Але зробило це українське(?) середовище для власного партійного скріплення і вдругу чергу, для інформації зовнішнього світу.

Всі ці здекларовані „тези", коли до них ще додати апотезу „кадрів" у комсомолі і в партії (большевиків), творять дійсну морально-політичну основу і відзеркалюють правдиве обличчя української емігрантської партійщини. Пересічний громадянин приймає це все за злободенне явище і вірить, що з таким полі-

тичним баґажем, чи то окремо, чи то „колективним рилом", нічого позитивного осягнути не можна, за виїмком дискредитації цілого того славного „фронту" перед ворогом.

У наш час говорять не тою мовою. Вистачить доконати один реальний і корисний визвольній справі чин, то він політично більше зробить, як багато емігрантських партій разом, навіть тоді, коли вони забавляються в „парлямент" і „уряд". Мовою партій (а тимбільше їх діяльністю) сьогодні вже нікого одурити не можна, а особливо таких партій і середовищ, які родяться і існують тільки тоді, коли є до цього пригожий ґрунт і коньюктура. На виступах разом із поважним революційно-визвольним середовищем вони лише користають. Це дозволяє їм на певний час жирувати, обманювати і дезорієнтувати українське суспільство.

Не можна не враховувати тих довгих зусиль до включення всіх існуючих політичних середовищ до визвольної праці, які робила делегація ЗЧ ОУН на форумі НРади, і які до нічого не довели. А від того часу до сьогодні не заіснувало нічого такого, що вказувало б на оздоровлення відносин. Можна хіба занотувати зворотну тенденцію. В багатьох випадках визвольні чинники в Україні засудили діяльність деяких емігрантських середовищ і тому над тим не можна проходити легковажно до денного порядку.

Наша боротьба, яка є одиноким і незбитим доказом заперечення фальшивої концепції Керенського і його доляродавців, має характер набагато триваліший і важніший за всі еміграційні явища. Всякі конструкції переходового характеру, обмежені в часі і просторі, підуть туди, звідки прийшли, скоро тільки промине час еміґрантських ілюзій.

І чи можна ці речі й поняття змішувати?

П.М.Д.

В. БІЛИК

І БУДЕ ТАК...

І буде такою хвилина остання:
— На землю зійде посланець вогнемечий,
І сяєво дивне нового світання
Осяє глибинно і душу, і... речі.

І стане рук людських незримим творіння,
Нечутною — тлінного тіла знемога,
Й розкута у співочім промінні
Шукатиме вічно Творця всеблагого...

І вірним трабантом в безмежях всесвітніх
І з нею до самого Бога пристиме,
В нестершнім горінні пісень нерозквітлих
До тебе, Вітчизно, любов невгасима!

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

НА ЗДОРОВИЙ ОСУД ГРОМАДЯНСТВА

У нашому суспільно-політичному житті на еміґрації часто стрічаємось з явищами, що своїм змістом подібні більше до провокації ворога ніж діяльности будь-якого українського політичного середовища. Партійна засліпленість і ненависть до українського визвольно-революційного руху, передусім до ОУН, деяких еміґрантських груп, призводить їх до явної **антисоборницької**, а тим самим **антиукраїнської** роботи.

Щоб розбити соборність українського революційно-визвольного руху, ведеться проти нього постійна акція, що **не має ніяких границь і не визнає жодних етично-моральних національних засад.** Для цієї „роботи" творяться різні анонімні гуртки, чи комітети, що **шантажами і моральним терором** намагаються за всяку ціну доконати якнайбільш далекойдучий двоподіл українців на т. зв. „східняків" і „західняків".

Як зразок такої „роботи", поміщуємо виїмки листа анонімного „Комітету чести", який уже від довшого часу „розвиває свою діяльність" в околицях Болтону, Рочдейлю, Брадфорду, Менчестеру і т. д., **шантажуючи православних українців, особливо уроджених східньоукраїнських земель.**

Як реакцію, подаємо відповідь п. Я. Пука, до якого „Комітет чести" написав листа, з якого поміщуємо деякі виїмки.

* * *

В листі до п. Я. Пука цей анонімний „Комітет чести" між іншим пише:

„Звертаючись з пошаною до Вашої особи, віруючи в те, що Ви сприймете наші поради чи зауваги, які для Вас дадуть насвітлення до сприйняття справедливих морально-чесних ідей і погляду на сучасне життя еміграції. Віруючи, що Ви маєте хист організаційної здібности і крихітку любови до своєї невмірущої української нації..." і т. п. Далі йдуть такі „поради" й „насвітлення":

„...Ви пішли на манію галіцкого націоналізму, так званого провінціялізму, котрий заволодів по звірячому централею СУБ-у.

Прикро нам православним писати ці рядки до Вас, як православного, **котрий лишився по стороні католиків і примкнувся до бандеро-галіцкого націоналізму.** Радимо Вам дивитись на всі їхні течії руху. Бо там побачите на свої власні очі, що у них, в рядах ОУН, з православних нема нікого, а зокрема зі східних земель України. **Всі православні громадяне, крім поодиноких поплентачів бандерівських, підтримують наш провід УНР...**"

„...Приглядаючись до їхньої діяльности, яку вони виконували тероризуванням громадянства, як заборона читання не їхньої преси та виконування нападів на певних осіб, братовбивство і т. д., а цю діяльність **висвітлювали „Українські Вісті" на сторінках своєї преси, а в ширшім маштабі схарактеризовано в брошурі „Бунт Бандери"...** і т. д.

Такий то зміст цього листа „Комітету чести", з якого виїмки ми зацитували без будь-яких змін, за виїмком найконечнішого правлення мови. Від себе коментарів не даємо ніяких, бо вони зайві. Надто ясно написано, а анонімний підпис підтверджує те, що творці таких „комітетів" і автори таких „листів" виконують юдину роботу, копають Збруч, розбивають українську суспільність на „східняків" і „західняків", на „католиків" і „православних"; змагання до соборности плямують, як зраду (?), а патріотів-соборників називають „поплентачами" і т. п.

Така „робота" викликує серед українського громадянства загальний осуд і, як реакцію на листа анонімного „Комітету чести", поміщуємо відповідь п. Я. Пука, що не маючи змоги відповісти безпосередньо анонімним авторам, відповідає на сторінках преси.

* * *

НА ПАМ'ЯТКУ ДО АРХІВУ „КОМІТЕТУ ЧЕСТИ"

(Відповідь на листа до мене від 9 вересня 1951 р.)

Прочитавши Вашого листа, **не знаходжу** в ньому жодної „моральної і чесної поради" для мене. Крім партійної ненависти до інших і явної антисоборницької роботи, не бачу ніяких інших причин, якими Ви керувались, пишучи до мене листа.

Не знаю ні національности, ні політичної приналежности авторів листа, написаного до мене, але покликування на „наш державний центр УНР" і „Українські Вісті", примушують мене, як українця **паленіти** найбільшим соромом, що автори цього листа можуть бути українцями.

Мені говориться про мою „крихітку любови до України" і, як такому, даються „поради" і „зауваги". Але для мене **справжній патріотизм і соборність є тільки в дії і чині, в ідейному поєднанні українців усіх земель нашої Батьківщини, у спільному фронті нашої визвольної боротьби за Самостійну Соборну Українську Державу. І от тому я не вірю** „висвітлюванням" „Українських Вістей", чи „ширшій характеристиці" в брошурі „Бунт Бандери". Бо там **я бачу ненависть, злобу, партійну заслішеність і дійсне антисоборництво.** Там пишуться речі, що **своїм характером інспірують** поділ українців на „східняків" і „західняків", **на „католиків" і „православних". Там інспірується** розбиття нашої Церкви — УАПЦ, **розбивається** українське воїнство на різні фікції типу УНГ, **вирощуються** отамани-самозванці Бульби-Боровці і т. п. Я досьогодні пам'ятаю вислів члена УРДП п. А. О-ника, що „коли будемо вертати на Україну, то бандерівцями й галичанами загатимо Збруч раз назавжди". А така „соборність" мені **чужа й осоружна** і до неї мене не запрошуйте...

Хто пише чи галасує про „соборність", а в своїх діях реалізує антисоборність, не може мати ні довір'я, ні пошани в українського народу. Мені радиться приглянутись до „бандеро-галицького націонал-провінціялізму". Таке поняття про націоналізм може існувати тільки в людей ізольованих від природного життя й розвитку української нації, або в людей — ворогів українського народу, що в поборюванні українського визвольного руху, користуються всякими методами для осягнення своїх цілей. Автори листа, які претендують зватися українцями та ще й із Східніх Земель, мабуть не знають історії рідного народу, та розвитку його політичної думки, **звідки випливає** зміст і мета українського націоналізму, який приписують чомусь „галичанам". Чи ж Шевченко, Міхновський, Петлюра, Донцов, Ефремов і т. д. — ідеологи й реалізатори українського організованого націоналізму також „галичане"?

Мені пишеться про „тероризування громадянства" націоналістами-бандерівцями, але такі самі видумувані закиди находимо і в совєтській пресі. Кожний негативний прояв в українському еміґрантському житті, кожну найменшу дрібничку, автори листа **намагаються** використати і якнайголосніше розголосити, що це робота бандерівців. Але хто **тверезо і об'єктивно** спостерігає дії і чини націоналістів, той, поминаючи його політичні погляди, вміє бути більш чесний і справедливий. І ось, хоч би за кілька останніх років, скільки ніким незатертих історичних чинів доконали ціною власної крови й життя націоналісти: Відновлення Української Державности в 1941 р., як найвищий вияв прагнення цілого українського народу, створення з ініціятиви ОУН героїчної УПА, єдиного революційно-визвольного Проводу Воюючої України — УГВР, створення з ініціятиви ОУН сучасного могутнього Антибольшевицького Блоку Народів і багато інших чинів, що знайдуть своє місце в історії українського народу. Ті ж самі націоналісти, що до сьогодні на Рідних Землях продовжують визвольну боротьбу з червоними московськими імперіялістами, також і закордоном, на еміґрації, мають багато чинів гідних уваги: оборона

українських біженців перед депортацією на „родіну", освідомлення й мобілізування світової опінії до боротьби проти комунізму, боротьба й протестаційні акції проти московського імперіялізму, змагання за визнання УПА, УГВР, АБН-у, розбудова українських установ і інституцій, оборона церкви й релігії протестами й маніфестаціями, розбудова самостійницької преси, широка діяльність чужомовними виданнями в інтересі української визвольної справи і багато інших чинів переконують кожного чесного українця, **де лежить об'єктивна правда.**

Не знаю скільки в рядах ОУН є православних і українців із СУЗ, але з інших, Вами поданих прикладів, я бачу **скільки є правди** у Ваших твердженнях. Закидаючи мені, що я „пішов на манію галицького націоналізму", остався в СУБ-і по боці католиків, автори цього листа вже забагато переборщили. Це не є для нікого таємницею, що в тій „католицькій" і „галицькій" Раді СУБ-у є **більше православних і українців із СУЗ,** як „галичан" і „католиків". Уже сам цей факт є **доказом** соборництва і **розобличує та демаскує** фальшування дійсности, чого допускаються ті псевдособорники, які своєю діяльністю **фактично поборюють** соборництво.

Мене не переконує пуста фраза, що націонамізм — це „галицький провінціоналізм", бо читаючи українську націоналістичну пресу, я бачу в ній **заступлення інтересів усього українського народу,** бачу, що більшість авторів статтей і дописів — це українці уродженці СУЗ, як от проф. Ващенко, проф. Щербаківський, д-р Донцов, ред. Мироненко, проф. Кононенко, проф. Ю. Григоріїв, проф. Вовчук, В.А.Ш., проф. д-р Б. Андрієвський, проф. Державін, Трихрест, Л. Полтава, Кізко, В. Андрієвський, Карий, А. К., Росенко, Давиденко, Коваль, Калинник і багато-багато більше працівників пера й принагідних авторів. Не знаю хто з них є членом ОУН, хто з них у проводі, а хто лиш співпрацює в пресі, але й цього вистачить, щоб **розкрити брехню й провокацію людей, типу авторів листа.** Мені, як і кожному українцеві, відомі події, що привели до конфлікту між ОУН і ЗП УГВР, але мені не відомо, щоб тоді „всі православні українці з СУЗ відійшли від проводу ОУНр", а навпаки, відійшли тільки самі українці із ЗУЗ, що можна кожному справдити по їх прізвищах.

Автори листа мені пишуть, що для мене ще „отворена дорога, щоб іти разом із 40-мільйонним українським народом", але я думаю, що з народом ідуть не ті, що криючись за анонімні „комітети", ведуть акцію проти єдности й соборництва української еміграції, а ті, що **спільно з народом** стоять у єдиному визвольному фронті під прапорами сучасної Воюючої України.

Ось така моя відповідь „Комітетові чести" і тим усім, що прикладають свої руки до нечесного, на сором собі і всім українцям, діла, на шкоду українській визвольний справі й духові соборництва українського народу.

Ярослав Пук

Олдгам, 2.10.1951 р.

З ПРЕСОВОГО ФІЛЬМУ

„ЛИСТ ДО ПОЛТАВКИ"

Під таким заголовком опублікував Микола Понеділок в **„Українських вістях"** листа до Марини-полтавки у відповідь на її промову, поміщену в совєтському журналі „Оґоньок".

Марина-полтавка — це студентка Марина Книш із Полтавщини, чи вірніше — одна із сотень тисяч української молоді на Землях України, яку большевики намагаються „перевоспітувать у савєтском духе".

Дивно якось і непереконливо звучить лист Миколи Понеділка до „його землячки" Марини-полтавки. Це добре, що він старається відкрити очі Марині-полтавці на совєтську дійсність та опрокидує брехливу совєтську прапаґанду, якою большевики обманюють молодь усіх поневолених народів СССР. Але самий зміст цього листа, а собливо його персонажі нагадують чванькуватого багача, який хвалиться і докоряє бідному за його вбогість і терпіння не з його вини.

Убогій студентці Марині-полтавці, що живе на Рідних Землях під московсько-большевицьким режимом, Микола Понеділок протиставляє вигаданий образ землячки Марини — полтавки-емігрантки. Але ця „лірична біографія простої полтавки" аж ніяк не відзеркалює почувань і бажань полтавців, києвлян, харків'ян, львов'ян і взагалі всіх емігрантів-українців, що проти власної волі, з вини московсько-большевицького режиму, опинилися поза Рідною Батьківщиною.

Біографія полтавки-емігрантки „літньої жінки, матері двох синів", що живе зараз у США в Трентоні, є хіба виявом фантазії автора, чи радше відзеркаленням його власної душі. Бо ось у розмові з полтавкою-емігранткою про Рідний Край і тугу за ним, вона признається, що, мовляв, тут, у Трентоні, вона знайшла своє щастя, нарікає тільки на поезію Рильського, через яку большевики забрали її мужа на Сибір, а так „може б утік на еміґрацію, а там до Аме-

рики і тепер разом фармували б". Вона тільки „трохи жалує" за полтавськими вербами і барвінком, і на цьому кінчиться її національне почуття, любов до „старого краю" і туга за ним, за своїми рідними...

„Та скажіть, за чим же мені жалкувати? — каже полтавка-емігрантка. Хібащо за природою. Та й тут у Трентоні ми насадимо верб, насіємо барвінку, любистку, півників і хоч частково відтворимо полтавський краєвид"... От і все, такі то емігрантські персонажі малює п. Понеділок.

Не знаємо, що подумає Марина-полтавка і взагалі українська молодь (бо це ж до неї писаний лист) про полтавку-емігрантку, та що думатиме про своїх братів і сестер емігрантів.

Дорікається Марині-полтавці за її „погане вбрання", за „бідолашне стареньке платтячко", за „незграбні черевики на півтора—два метри більші від ноги", за марнування її молодости, краси і т. п. Це начебто кара за те, що вона живе в Рідному Краю, а ось у протиставлення їй, немов би на оправдання „американських капіталістів" висувається полтавку-емігрантку, якій бракує тільки „любистку та барвінку", а може ще й „птичого молока". Чи ж не чудово! Хіба ж скромний і вбогий вигляд Марини-полтавки, який фактично є образом і відзеркаленням вигляду всієї української молоді, її батьків і матерів, є виною її самої? Вона визискувана, гноблена, поневіряна, морально тероризована ленінсько-сталінськи вченням карається на Рідній Землі. Але ось полтавка-емігрантка! Куди ж тамтій до тої! Що тим хоче сказати п. Понеділок?

Протиставляючи Марині-полтавці персонаж полтавки-емігрантки, ситої і вдоволеної, хіба п. Понеділок хоче викликати жаль і докір до української еміграції, яка, мовляв, розкошується „благом" американського життя, не знає жодної журби, байдужа до своєї „старої батьківщини" і залишеної там родини. А патріотизму в неї стільки, скільки можна вмістити у „вербах, барвінку, любистку і півниках"...

А накінець, запитаємо п. Понеділка, чи персонаж полтавки-емігрантки, щасливої і задоволеної, є вірним образом життя і обставин нової української еміграції? Чи справді наша еміграція знайшла це, до чого прагнула й прагне? Нам здається, що опускаючи зі сльозами в очах і болем серця нашу Рідну Батьківщину, ми не повернулись до неї не тому, що там тяжке й невідрадне життя, а тому, що поворот на Батьківщину унеможливив нам наш лютий ворог — наїзник, окупант України. І коли Бог допоможе нашому народові визволитись із цієї проклятої московсько-большевицької неволі, коли засвітить нам сонце свободи й волі, ми всі українські емігранти, роджені і виховані в Україні, повернемо на Рідну Землю. Не здержуть нас у цьому жодні життьові „блага" на Заході, бо „любисток і барвінок" нам ніколи не заступлять дорогої України, з якою серцем і душею ми завсіди були і будем. Бо **„нема на світі другої України, немає другого Дніпра".**

„ВИЗВОЛЬНА ПРОПАГАНДА" УКРАЇНСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ

Не так давно українська преса була принесла вістку про участь українських соціялістів у „Першому Конґресі Нового Соціялістичного Інтернаціоналу". Присутність на цьому Конґресі делегації українських соціялістів, за твердженням соціялістичної преси, увінчалась успіхом і новими досягненнями в зазнайомленні світу з українською визвольною проблемою.

Очевидно, що кожному українцеві було б цікаво знати, як заступали українські соціялісти українську визвольну справу на „Першому Конґресі Нового Соціялістичного Інтернаціоналу", тим більше, що українські соціялісти належать у нашому народі до такої категорії „політичних діячів", яким ні в минулому, ні в сучасному українське громадянство не вірить. Однак, ніхто не має змоги провірити й підтвердити „успіхів" наших соціялістів, для яких часто саморекляма і наклепи на інших є щоденною поживою для їх існування. Але видають українські соціялісти „Вільне Слово", з якого можна багато дечого довідатись, прочитавши його уважно.

Особливо ч. 5. „Вільного Слова" (серпень) заслуговує на більшу увагу, бо там описано, крім „досягнень" українських соціялістів на „інтернаціональному конґресі", також методи інформації про „українську визвольну справу", якими послуговуються українські соціялісти. Маємо на увазі передусім статтю „На інтернаціональному грунті" („Враження, зустрічі, розмови"), яку читаючи стає моторошно... Бо така „інформація" не є „визвольною роботою", а національною зрадою на шкоду українському народові.

Але даймо слово самим соціялістам. Ось що читаємо в згаданій статті:

„Український делегат п. Феденко навів приклади, як часто комуністична аґентура влазить у різні організації на еміґрації, зокрема в групи правого напрямку і під видом „антибольшевизму" веде акцію проти демократів і соціялістів".

Які „приклади" навів п. Феденко і чому якраз большевицька аґентура діє „зокрема в групах правого напрямку"? Не сумніваємось, що тими прикладами п. Феденко обтяжував українську суспільність, то значить, робив наклепи на український нарід, на його „праві угруповання" і всіх тих, що боряться проти комунізму. Це немов пересторога для антибольше-

виків, що, мовляв, ваша активність є доказом цього, що ви є „большевицькою аґентурою". Це вже новий „винахід" соціялістів, але дуже подібний і близький методам: „Лови злодія!...

Німець проф. К. Шмід у розмові з українськими соціялістами мав заявити, що будучи ще в час визвольних змагань у Києві, він зустрінувся з українською селянкою, яка „мовчки витягла із своєї скрині червону плахту, відрізала з нею частину, погладила молодого 20-літнього Шміда по голові і дала йому кусок плахти, як символ волі. При тім заспівала йому пісню, з якої він зрозумів слово „свобода".

І що ж думаєте, наші соціялісти навіть не намагалися пояснити проф. Шмідові, що „червона плахта" для українців ніколи не була й не буде „символом волі" і український нарід, тим більше селянство, цю „червону плахту" прокляв на віки, бо це вона є символом жорстокого терору, поневолення, грабування і знущання червоних большевиків над українським народом. І от бачимо, що для українських соціялістів, „червона плахта" далі пахне „волею", хоч яка вона осоружна для українського народу.

В зустрічі із представниками соціялістичної партії Канади (ССФ) українські соціялісти стверджують ось що: „Делегати ССФ задоволені участю канадійських українців у їх партійній організації, але неспокоїть їх настирлива пропаґанда аґентів комунізму і недобитків фашизму серед українського населення Канади. Ім'я учителя українських фашистів Дм. Донцова їм відоме і канадійські делегати не виявляють радости, що той ідеолог диктатури знайшов собі місце в демократичній Канаді і риє далі проти демократичного ладу".

У висліді розмов із канадськими соціялістами підписано умову про „співпрацю" і „допомогу" між обома партіями „в інтересі демократії і соціялізму". Головною точкою цієї „умови" є: „Поборювати між канадійськими громадянами українського роду вплив тоталізму, як комуністичного так і фашистівського".

Кого вважають українські соціялісти за „українських фашистів" у Канаді чи Америці? Тих, що їх фашистами назвала совєтська преса, яка кілька разів атакувала українську еміґрацію в Канаді і Америці!? Отже „фашистами" є Д. Донцов, українські націоналісти і вся самостійницька українська еміґрація. Українські соціялісти для поборювання тих „фашистів" складають умову з чужинцями. Як можна трактувати такий факт? Теоретично боротьба з комуністами, але практично — помагати комуністам поборювати українських „фашистів" за океаном. Дальші коментарі тут уже не потрібні.

Слід ще згадати, що в розмові з ред. Оскаром Поллякном, українські соціялісти зважились кинути ганебний наклеп на Д. Донцова, який, мовляв, працював „за гроші Пілсудського", а про українську націоналістичну пресу висловились, що вона „не служить справі визволення українського народу" і видається за невідомо чиї гроші...

Ось яка „інформація про українців і українську визвольну справу випливає з соціялістичного середовища. Можна б подібних прикладів навести значно більше, але це було б зайвою витратою часу й паперу, бо український нарід уже давно для людей такої категорії піднайшов відповідну назву і місце в українській державі.

„ВИЗВОЛЬНА РОБОТА" УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ҐВАРДІЇ

Центральний Орган т. зв. „Української національної Ґвардії" „Меч і Воля" ч. 2 (вересень), присвятив якнайбільше місця „українським фашистам" і „тоталітаристам".

Не збираємося дискутувати з тою войовничою т. зв. „Національною (?) Ґвардією", але деякі її риси є настільки характерні, що варто дещо ближче приглянутися тим „демократам", для яких, крім партійний інтересів, не існують жодні інші національно-етичні засади.

В другому числі „Меча і Волі" є особливо багато багатомовних матеріялів. Перша стаття т. зв. „отамана" Т. Бульби-Боровця п. з. „Чи можлива революція в СССР?", присвячена менше самій революції, а більше тим, що ведуть революційну боротьбу, тобто Українському Визвольному Рухові на Рідних Землях. На цю тему п. Бульба пише:

„Пару слів з приводу пропаґанди п. Бандери про його армію українських партизанів, яка сьогодні в СССР контролює великі простори; як бувший партизан радив би я п. Бандері в першу чергу поїхати в Україну, „понюхати пороху" в партизанському окопі, якого він взагалі досі не нюхав, і щойно тоді зложити звіт перед світом, як воює його „армія". Торгувати чужою кров'ю в затишній Баварії це не морально і не по-лицарськи. При тій нагоді п. Бандера міг би довідатися в Україні, чи Україна, замість демократичного ладу, схоче прийняти, після упадку большевизму, українську тоталітарно-фашистівську диктатуру партії Бандери".

„Пан отаман" сильно обурений, що чужинці пишуть про Українську Повстанську Армію, особливо про її активність і простори, на яких вона діє. Він нібито свариться з Керенським і „НТС", але через

цілий час має на думці „українських фашистів", які пишуть і говорять про силу і дії УПА. Він „полицарськи" кричить на „фашистів":

„Про 200.000-ну українську партизанську армію, яка тепер ніби контролює великі простори в СССР, на кожному кроці заявляє український фашист Бандера".

Для більшого „ефекту", згадану статтю надруковано зараз побіч, у другій шпальті, англійською мовою. Отже тепер ясно, як ведеться „українська визвольна політика" п. „отаманом" Бульбою і його „армією". Чого не можуть доказати большевики, доказує „демократ"п. Бульба. Кремль веде нещадну боротьбу з „українськими фашистами-націоналістами" а п. Бульба також по-стахановськи „бореться" з „фашистами" на еміграції, за що, мабуть, сам Сталін почепив би йому ордена на його „лицарську грудь".

Дуже інтересна в цьому числі „Меча і Волі" є „Додаткова інформація в справі Військово-Наукового Товариства". Ось деякі „перли" з цієї „додаткової інформації".

„Головна Команда УНҐ в своєму Бюлетені ч. 10 заняла становище до справи т. зв. координації вояків довкруги Військово-Наукового Товариства та його журналу „Перемога". У відповідь на нашу статтю голова ВНТ генерал М. Капустянський та член Секретаріяту Управи ВНТ пан полк. М. Стецишин, опублікували в газетах „Українське Слово" ч. 512 та „Український Самостійник" ч. 36 (86), вияснення Головної Управи ВНТ та редакції журналу „Перемога".

Далі подається зміст згаданого „вияснення" і становище УНҐ, яке подаємо в скорочені.

„УНҐ відмовилася від участи в роботі ВНТ та його журналу тільки тоді, коли п. ген. Капустянський запросив до участі в Товаристві тоталітарних фашистів з групи Бандери та інших явних антидемократів... Люди, що зійшлися в ВНТ не є аполітичні, а репрезентують чітко окреслену політичну лінію. Вони не визнають засад демократії, а стоять на тоталітарних позиціях і всіма силами поборюють державну концепцію Української Народньої Республіки".

Отже тому: „Чесні демократи не мають ні політичного, ні морального права та тактичної потреби сідати дебудь за один стіл разом з явними ворогами демократичного світогляду. Всі тоталітаристи оголосили вирок смерти на демократів і тільки чекають нагоди цей вирок реалізувати;

Особа, яка займає офіційне становище в Уряді демократичного Державного Центру, ні в якому разі не має права засновувати якість „приватні" товариства вояків, а повинна виконувати тільки ті дерективи, які вона має від Державного Центру... Пан ген. Капустянський може приватно контактуватися з ким йому подобається тільки тоді, коли він не буде міністром Уряду УНР.

Ці постанови (УНҐ - Ред.) та їх застереження були своєчасно офіційною дорогою доведені Головною Командою УНҐ до відома п. ген. Капустянського. Пан ген. Капустянський ці застереження зігнорував і вважає постанову Головної Команди УНҐ за фальшиву амбіцію кількох людей, а не волевиявлення всіх чденів УНҐ. УНҐ хотіла обмежитися тільки відкликанням своїх членів з ВНТ, натомість п. ген. Капустянський розпочав явно сприяти тенденції розколу УНҐ з її нутра, бунтуючи членство УНҐ проти свого керівництва.

...Деякі члени УНҐ ще перед постановою 1.7.1951 р. дали свої праці в журнал „Перемога", а потім перестали там співпрацювати. Натомість член УНҐ полк. інж. Михайло Магнетеско намагався далі виконувати обов'язки секретаря редакції та під впливом ген. Капустянського почав виломуватися з організаційної дисципліни, виступаючи проти політичної лінії Бюлетеня та всіх інших постанов Головної Команди УНҐ. За організаційну несубординацію полк. інж. Магнетеско був виключений з УНҐ. До внутрішнього розколу в УНҐ не дійшло із-за політичної свідомости та організаційної солідарности її кадрів. Більшість членів Головної Команди УНҐ рішуче осудили всі наведені потягнення ген. Капустянського а різні провокаційні пропозиції полк. інж. Магнетеска були одноголосно Головною Командою відкинені, разом з виключенням його з організації.

...Двоподіл на еміграції 45-х років зробила група Бандери та її союзники монархісти, що себе „блискучо відокремили" від Національної Ради... УНҐ, як демократична військово-революційна організація, ніколи не піде на яку будь співпрацю з ворогами демократії та Державного Центру УНР.

Вся відповідальність за наслідки такої дволичної військової політики ген. Капустянського спадає на ОУН-Мельника, від якої він делегований в Уряд УНР. Ця партія з одного боку, офіційно вступила в Національну Раду, а з другого боку, постійно веде неофіційні переговори з групою Бандера про „мир" між націоналістичними групами, які проголосили свою власну „державну концепцію". ОУН-Мельника і ОУН-Бандери в'яже їх одна ідеологія і тоталітарна програма. Головна Команда УНҐ також звертала увагу Проводові ОУН-Мельника, що з рації її участи в Державному Центрі УНР, всякі переговори з групою Бандери будуть трактуватися, як безпринципний антидержавний акт... Або ця партія мусить усякі контакти з антидержавними елементами припинити, або вона буде стреміти до об'єднання з Бандерою. В такому випадку їй не може бути місця в Національній Раді. Коли ген. Капустянський, член Уряду УНР, містить свої комунікати в газеті Бандери „Український Самостійник", то це свідчить, що він свою „політичну лінію" — союзу з бандерівцями — веде свідомо і послідовно. Але українське демократичне вояцтво за тією „лінією" не пішло і ніколи не піде".

Ми навмисно навели майже цілістю цей „комунікат" УНҐ, але не з метою опрокидувати фальш і брехню або викликати полеміку з авторами такої писанини. Не з кожним політичним противником можна полемізувати, тим більше коли мораль і етика партнера є такою, як у п. Бульби і його УНҐ. Крім цього в самій „додатковій інформації" так багато і ясно сказано, що всякі коментарі були б зайві. За „виступлення проти політичної лінії" полк. Магнетеска „покарано" усуненням із „рядів" УНҐ; ген. Капустянського засипано „погрозами", а саму ж ОУН-Мельника засуджено, як „антидержавну" групу, якій не може бути місця в УНР. Прямо, читаєш і дивуєшся! Звідки і від кого взялося в тих людей стільки повновластей диктувати і вимагати від усіх груп, що входять в УНРаду додержання „політичної лінії" УНҐ? Це щось неначе „надрядний орган" над НРадою... Зміст цієї „додаткової інформації" є наявним доказом, як розуміють ті люди демократію... Цікаво тільки від кого вони її навчилися?!

Для повного образу „демократів" з-під знаку УНҐ треба згадати ще про одну статейку п. з. „Нова затія українських фашистів". Ось що читаємо в ній:

„Після невдачі всіх своїх плянів, направлених на те, щоб осідлати українську еміграцію, бандерівці пустили в світ ще одну спробу:

З Мюнхену, з відомого кубла бандерівського фашизму на Дахауерштрассе, група політично наївних людей розсилає, з наказу бандерівських шахраїв, запрошення до українських громадян записуватись в Союз (Спілку) Визволення України...

Під запрошеннями підписані самі „східняки", відомі поплентачі фашиста Бандери. Є там гетьманець П. Гришко, є п. Калинник, відомий начальник бандерівського комсомолу, є п. Ващенко, бандерствуючий педагог старого віку, що вже не розбирає де права рука, а де ліва, підписаний там і його ровесник — аргеологічний гетьманець п. Щербаківський, і подібні „викопалини". Ці люди пишуть, що вони хочуть боротися за „українську державу" і кличуть „до згоди в сімействі".

(За „Ініціятивну Групу по опрацьованню питання відновлення діяльности СВУ на чужині" підписані слідуючі відомі українські діячі: проф. В. Ващенко, проф. В. Гришко, проф. П. Курінний, п. Олекса Калинник, проф. В. Плющ, проф. В. Шульга і проф. В. Щербаківський — Ред.).

На ці гарні слова бандерівських поплентачів кожний український демократ може мати тільки одну відповідь: „Не тратьте, куме, сили!" Минулись вже вам, панове бандеро-гетьманці, ті часи, коли ви, прикривши свої правдиві імена „івасями", „марцеліями", „кільськими", „петренками" й іншими, одягнувши обманством чужий однострій, сиділи по „гінденбурґалеях" і інших місцях і за пачку цигарок продавали людей" і т. д.

Закінчено погрозою: „Коли панове з „Союзу Визволення України" хочуть ще раз повторити бандеро-скоропадський експеримент, то нехай знають, що їх затія скінчиться так само ганебно, як всі попередні"...

Начитавшись такого в цьому, вибачте, органі УНҐ, можна легко прийти до переконання, що товариші з УНҐ не завдають собі багато труду і просто переписують із сторінок советської преси на сторінки „Меча і Волі". Було б зайво тратити час і папір, але без найменших зусиль можна б навести цілий ряд подібних цитат з московської „Правди" чи „Радянської України". Це навіть добре, що „демократи" з УНҐ тратять темперамент і такими писаннями самі з себе зривають маску. Кожний чесний українець, без різниці його політичних переконань, прочитавши таку писанину, поставить її авторам питання: Невже ж так можуть писати українці про українців?

Слід також пригадати, що люди, які підписані під „Ініціятивною Групою" по відновленні СВУ не тільки що „хочуть боротися" за українську державу, з чого з піною в устах глузують „ґвардисти", але вже і боролися і є відомі для цілого українського громадянства, як поважні й заслужені українські діячі й науковці. Хто є товариші „ґвардисти", громадянство не знає, але по такій писанині можна догадуватись...

Під кінець буде зовсім правильним висновком повторити слова „ґвардистів", але під їх адресою, що з такими людьми, як вони „не має ні політичного, ні морального права та тактичної потреби сідати денебудь за один стіл". Бачимо, що „свій ворог" для української визвольної справи стає далеко небезпечніший, як чужий і тому даремні всякі надії про співпрацю з ворогами Українського Визвольного Руху.

Н. Д.

МАРКО БОЄСЛАВ

ЇХ НАКАЗ

Присвячую безсмертним Героям Чорного Лісу.

Слухай, в ранки пахучі, гучні
Чи у темні розбурхані ночі —
Їх наказ, їх присяга, їх гнів
Гомонять, мов заклятя пророчі.

Чуєш голос? — Це їх —
Так гуде, мов громів мегафони,
— Україно, Твоїх
Не зламали ми вічних законів! —

Ми лягли, як наказ твій велів,
Кров свою віддали волі в жертву,
Чином дух наш горів — замість слів,
Щоб Ти встала, Вкраїно, із мертвих!

Ми лягли, та за нами, поглянь,
Йдуть нові вже славетні колони —
Авангард революцій повстань.
О, тремтіть, большевицькі дракони!

21.6.1947 р.

(Із збірки „Непокірні Слова")

Пожертви

НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД

На **працальному вечорі,** з нагоди виїзду п. Д. Свердлика до Канади, в м. **Аштон,** на „ВФ" склали: по 1 ф. — Д. Свердлик і С. Свердлик; по 10 ш. — М. Дан, В. Слободян, М. Свердлик, М. Масяч, П. Витягловський, М. Василик, П. Шпот, І. Гірний, М. Лестюк і В. Гайдуцький; по 5 ш. — Д. Лестюк, С. Галай, М. Василик; М. Січка — 3 ш., М. Галай — 2 ш. 6 п.

З нагоди **хрищення донечки** П-ва **Шлапків — Ольги,** в місті **Брадфорді,** з ініціятиви п. П. Татарина гості жертвували на „ВФ" — 3 ф. 2 ш. 6 п.

З нагоди **вінчання** П-ва **Михайла і Анни Дідухів,** у місті **Брадфорді,** з ініціятиви п. В. Буняка гості склали на „ВФ" — 5 ф. 1 ш.

Працаючи П-во Яворовських у місті **Брадфорді** на виїзд до Канади, присутні склали на „ВФ" — 2 ф. 10 ш.

З нагоди **хрищення сина** П-ва **Кушків** у м. **Лідс,** з ініціятиви п. Шибицького присутні гості склали на „ВФ" — 1 ф. 8 ш. 2 п.

З нагоди **хрищення Ромця — сина** П-ва **Берків** у м. **Галіфаксі** присутні гості склали на „ВФ": по 10 ш. — П. Луцишин, М. Зрай, І. Сорока, І. Врублівський; по 5 ш. — П-во Берків, А. Дякович, М. Ю.; А. Кушнір — 2 ш. 6 п.

На **Академії** в **річницю 30 червня 1941** р. в м. **Блекбурн** на „ВФ" зібрано — 1 ф. 10 ш.

На **хрестинах Романа — сина** П-ва **Дідичів** у м. **Олдгамі,** з ініціятиви п. Лаврого присутні гості склали — 2 ф.

На **хрестинах Тараса — сина** П-ва **Цикторів** у м. **Олдгамі,** з ініціятиви п. Скальського гості склали — 4 ф. 1 ш. 6 п.

З нагоди **вінчання** П-ва **Вероніки і Володимира Іваськевичів,** у м. **Олдгамі,** з ініціятиви п. Кружелецького гості склали на „ВФ" — 5 ф. 2 ш. 6 п.

З нагоди **хрищення донечки** П-ва **Козаків,** у м. **Аштон-андр-Лейн,** присутні гості склали на „ВФ" — 2 ф. 13 ш. 6 п.

З нагоди **вінчання** П-ва **Гузанів,** у м. **Аштон,** з ініціятиви п. Татарина на „ВФ" склали: Гузаревич І. — 8 ш., Гузаревич Марія — 8 ш., Солтис Галина — 5 ш., Андрусишин Іван — 10 ш., Вікарчук Микола — 6 ш., Калита Осип — 5 ш., Ониськів — 10 ш., Гузан Яків — 1 ф., Гузан Катерина — 1 ф., Гнюс Микола — 8 ш. 6 п., Савків — 5 ш., Гайдуцький Василь — 4 ш., Гузаревич Вол. — 2 ш. 6 п., Нізінський Вол. — 2 ш. 6 п., Гуляк Анна — 2 ш., Торканяк Павло — 2 ш.

З нагоди **хрищення сина** П-ва **Славичів** у м. **Ґалашіїс** (Шотлян.), з ініціятиви п. П. Нарольського гості склали — 1 ф. 7 ш.

З нагоди **Уродин** п. **Пилипа Ясиновського** в м. **Сіпенгам,** з ініціяиви п. М. Кінаша на „ВФ" склали: Михайло Кінаш — 1 ф., Айдін (ірляндець) — 1 ф., Павло Росяк — 13 ш. 6 п., П. Ясиновський — 10 ш., Стефан Крупа — 10 ш., В. Кінащук — 2 ш. 6 п., Ф. Щомок(?) — 2 ш. 6 п.

На **працальному вечорі** в м. **Брадфорді** виїжджаючого до Канади п. Мурашки присутні склали на „ВФ" — 2 ф. 1 ш.

На „ВФ" **склали:** С. Фортуна — 10 ш., О. Демко — 10 ш., Дмитрів — 10 ш., І. Макарчук — 10 ш., Г. Литвинчук — 10 ш., М. Омельчук — 10 ш., П. Швець — 10 ш., В. Миць — 5 ш., А. Маркевич — 4 ш. 6 п., В. Дармошуд — 5 ш.

НА ФОНД УПА

З нагоди **вінчання** П-ва **Ребюків** у м. **Нью-Мостон** (Менчестер), з ініціятиви М. Гошія гості склали на Фонд УПА — 4 ф. 6 ш. 6 п.

З нагоди **працального виїзду** до Канади п. М. Барана замешкалого в **Ансмуір Гостель** Лсйдібанк (Шотляндія) присутні склали на Фонд УПА — 9 ф. 2 ш.

З нагоди **хрищення** малого **Микольця** — сина П-ва **Габрій** у м. **Болтоні,** на пропозицію батька малого Микольця на Фонд УПА зібрано — 3 ф. 2 ш. 6 п. Жертвували: П-во Габрій — 2 ф., М. Юцишин — 5 ш., В. Нагірний — 5 ш., П. Петак — 5 ш., І. Карпінський — 5 ш., К. Савінська — 2 ш. 6 п.

НА ПРЕС-ФОНД „ВИЗВОЛЬНОГО ШЛЯХУ"

Виїжджаючи до Канади п. Мирослав Накуций жертвував на Прес-Фонд „В.Ш." — 2 ф.

Всім Жертводавцям складаємо щиру подяку. Молодим Парам, Батькам і Похресникам бажаємо багато щастя, многая літ і успіхів у житті.

У своїй підступній брехні московські імперіялісти залюбки вживають вираз: „народи Росії". Нема ніяких „народів Росії", є лише народи поневолені Росією.

Для московського народу не існує національне питання, бо ж московської нації ніхто не поневолює а навпаки, вона поневолює інші нації.

Щоб здобути свободу треба розвалити останню на світі імперію — московську тюрму народів.

Московська імперія — це організація насильства московського народу над сусідними немосковськими народами.

Одним із наших основних обов'язків закордоном — є широко інформувати чужинців про Україну і її героїчну боротьбу за свою суверенну державність.

Тому кожний свідомий українець чи українка, повинні масово поширювати серед британців і чужинців наші видання англійською мовою. Інформуючи світ про визвольну боротьбу Воюючої України про вклад і значення України в боротьбі за побудову вільних національних держав на Сході Европи — Ви здобудете Україні приятелів, а рідному народові заощадите кровавих жертв на шляху змагань за УССД.

Постарайтеся, щоб кожний Ваш друг чи приятель британець перечитав слідуючі видання англійською мовою:

1) „Convention of Delegates of the Resistance Movements of the Anti-Bolshevik Nations". By John F. Stewart — price 6 d.;
2) „Red Russia and the Independence Movements in the U.S.S.R.". By John F. Stewart — price 1 sh.;
3) „The Russian Danger — Europe's only Defence". By Jaroslav Stetzko — price 6 d.;
4) „The Workers in Soviet Russia". By John F. Stewart;
5) „The Strenght and Weakness of Red Russia". (Congress of Delegates of Independence Movements within the U.S.S.R. held in Edinburgh), Introduction by John F. Stewart — price 4 sh.;
6) The „Sick Man of Europe", by Professor Lew Shankowsky, Introduction by John F. Stewart — price 6 d.;
7) „Will there be a Revolution in the Soviet Union?". Data gathered from Original Documents of the National Underground Movement in Ukraine. Introduction by John F. Stewart — price 6 d.;
8) „Ukrainian Resistance and its Leader", Introduction by John F. Stewart — price 6 d.;
9) „U.P.S.". The Story of the Ukrainian Insurgent Army and the Ukrainian Red Cross. Introduction by John Stewart — price 6 d.
10) „Ukrainian Liberation Movement in Modern Times", by Oleh Martovych, introduction by John Stewart. This is a short story of the Ukrainian national liberation movement covering the period from Hetman Bohdan Khmelnytsky till Ukrainian Insurgent Army U.P.A. 176 pages, 11 pictures — price 6 sh.;
11) „Ukraine", by John F. Stewart — price 4 d.

ЗАМОВЛЕННЯ ПРОСИМО ВИСИЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

Ukrainian Publishers Ltd., 28 Minster Road, London N.W.2.

У В А Г А ! **У В А Г А !**

ВЖЕ ПОЯВИЛАСЯ В ПРОДАЖУ НАЙБІЛЬША ДОСІ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

п. з.

UKRAINIAN LIBERATION MOVEMENT IN MODERN TIMES

by

OLEH MARTOVYCH

INTRODUCTION BY JOHN F. STEWART

Гарне мистецьке оформлення, ілюстрована, 176 стор., на доброму папері — є одним з найкращих українських чужомовних видань. Поручаємо всім українцям придбати цю гарну книгу а також вручити в подарунок своїм британським приятелям і знайомим, щоб зайзнати їх з українською визвольною боротьбою, особливо в теперішньому періоді.

Замовлятя можна в нашому Видавництві.

Ч И Т А Й Т Е,

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

Й ПОШИРЮЙТЕ

„ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ"

Printed by: M. Caplin & Co. Press Ltd. 1-2, West Street, Croydon, Surrey. Tel. THO 2727.